

Kamer der Volksvertegenwoordigers

Chambre des Représentants

ZITTING 1957-1958.

16 APRIL 1958.

SESSION 1957-1958.

16 AVRIL 1958.

WETSVOORSTEL

tot wijziging van de wetgeving inzake de vertegenwoordiging van de beklaagden voor de strafrechtbanken.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE (1), UITGEBRACHT
DOOR DE HEER ROMBAUT.

MEVROUWEN, MIJNE HEREN.

Het wetsvoorstel der achtbare Heren Charpentier cons. (2) beoogt een dubbel doel :

a) ruime uitbreiding geven aan de gevallen, waarin de partijen (beklaagde, burgerlijke partij, burgerlijk verantwoordelijke partij) zich kunnen laten vertegenwoordigen zowel om te verschijnen voor de strafrechtbanken (raadkamer en kamer van in-beschuldiging-stelling inbegrepen), als om beroep en cassatie aan te tekenen;

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer Joris.

A. — Leden : de heren Charpentier, De Gryse, Mevr. De Riemaecker-Legot, de heren du Bus de Warnaffe, Fimmers, Gendebien, Hermans, Lambotte, Lefère, Mertens de Wilmars, Robyns. — Daman, Deruelles, Hossey, Housiaux, Mevr. Lambert, de heren Merlot (Joseph-Jean), Messinne, Pierson, Rombaut, Mevr. Vanderveken-Van de Plas. — De heren Janssens, Tahon.

B. — Plaatsvervangende leden : de heren De Vleeschauwer, Kiebooms, Lefère, Lefèvre (Théodore), Meyers, Wigny. — Bohy, Mevr. Fontaine-Borquet, de heren Soudan, Tielemans (François), Vangraefscheppe. — Merchiers.

Zie :

601 (1956-1957) :

- N° 1 : Wetsvoorstel.
- N° 2 : Amendement.

(2) Het amendement (stuk Kamer 601, 1956-1957, n° 2), door de Heer Charpentier zelf ingediend, herstelt enkel een louter materiele vergetelheid in de tekst van het eerste artikel van het wetsvoorstel.

PROPOSITION DE LOI

modifiant la législation en ce qui concerne la représentation des prévenus devant les juridictions pénales.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (1)
PAR M. ROMBAUT.

MESDAMES, MESSIEURS,

La proposition de loi de MM. Charpentier et consorts (2) a un double objet :

a) donner une large extension aux cas dans lesquels les parties (prévenu, partie civile, partie civilement responsable) peuvent se faire représenter soit pour comparaître devant les tribunaux correctionnels (y compris la chambre du conseil et la chambre des mises en accusation) soit pour interjeter appel ou se pourvoir en cassation;

(1) Composition de la Commission :

Président : M. Joris.

A. — Membres : MM. Charpentier, De Gryse, Mme De Riemaecker-Legot, MM. du Bus de Warnaffe, Fimmers, Gendebien, Hermans, Lambotte, Lefère, Mertens de Wilmars, Robyns. — Daman, Deruelles, Hossey, Housiaux, Mme Lambert, MM. Merlot (Joseph-Jean), Messinne, Pierson, Rombaut, Mme Vanderveken-Van de Plas. — MM. Janssens, Tahon.

B. — Membres suppléants : MM. De Vleeschauwer, Kiebooms, Lefère, Lefèvre (Théodore), Meyers, Wigny. — Bohy, Mme Fontaine-Borquet, MM. Soudan, Tielemans (François), Vangraefscheppe. — Merchiers.

Votr :

601 (1956-1957) :

- N° 1 : Proposition de loi.
- N° 2 : Amendement.

(2) L'amendement (doc. Chambre 601, 1956-1957, n° 2), introduit également par M. Charpentier, tend uniquement à réparer une omission matérielle dans le texte de l'article premier de la proposition de loi.

b) de advocaat in al deze gevallen op gelijke voet te stellen met de pleitbezorger en hem dus toelaten de partijen te vertegenwoordigen zonder houder te zijn van een bijzondere volmacht.

De beschikkingen van onderhavig wetsvoorstel vinden wij reeds eerder terug in een vroeger wetsvoorstel van algemene aard, houdende wijziging van sommige wetsbepalingen betreffende de strafvordering en het strafrecht, neergelegd in de Kamer der Volksvertegenwoordigers op 5 december 1950 door de Heer Charpentier (stuk Kamer 63, 1950-1951).

De Minister bracht dan ook aan de leden van Uwe Commissie voor de Justitie de adviezen in herinnering, die de Heren Procureur-Generaal in 1951 uitbrachten.

ADVIES VAN DE HEREN PROCUREURS-GENERAAL.

1. Personen die partijen mogen vertegenwoordigen.

A. — *Advocaat, niet houder van een bijzondere volmacht*

(Eerste artikel, art. 2, § 1, artt. 4 en 5 van het voorstel).

a) De Procureur-Generaal van Brussel is van oordeel dat de voorgestelde regeling gevaarlijk en te verwerpen is.

De normale taak van de advocaat impliceert niet het recht zijn cliënt te *vertegenwoordigen*, noch uit diens naam *hoger beroep in te stellen*. De advocaat moet dus door overlegging van een bijzondere volmacht, kunnen bewijzen dat hij hiertoe is gemachtigd. Zelfs indien de voorgestelde hervorming wordt ingevoerd, zullen de leden van de Balie zelf, zich bewust van het risico dat zij zouden lopen, er zich waarschijnlijk voor wachten van een zo denkbeeldig voordeel gebruik te maken.

Overigens levert het bekomen van een regelmatige volmacht niet zoveel moeilijkheden op, dat het daarom noodzakelijk of wenselijk is de thans geldende regeling te laten varen.

b) De Procureur-Generaal van Gent aanvaardt dat de beklagde, de burgerlijke partij en de burgerlijk aansprakelijke partij zich vóór de politierechtbank en vóór de correctionele rechtbank laten vertegenwoordigen door een *advocaat, houder van de dagvaarding*, maar het is volgens hem, niet aan te bevelen dat aan een advocaat, die niet in het bezit is van een bijzondere volmacht, wordt toegestaan voor zijn cliënt hoger beroep of beroep in cassatie in te stellen. Daar deze rechtsmiddelen de belangen en de rechten van de betrokkenen volledig kunnen wijzigen, ligt het voor de hand dat dezen *uitdrukkelijk* worden geraadpleegd nopens de wenselijkheid ze in te stellen.

c) De Procureur-Generaal van Luik aanvaardt dat partijen in elke stand van het geding worden vertegenwoordigd door een advocaat die geen houder is van een bijzondere volmacht. Een advocaat mag echter niet worden gelijkgesteld met een pleitbezorger, daar het niet zijn specifieke taak is zijn cliënt te vertegenwoordigen. Daarenboven moet worden voorkomen dat betwistingen rijzen met betrekking tot het werkelijk bestaan van de lastgeving. Bijgevolg dient van de advocaat te worden geëist, « houder der stukken » te zijn.

b) dans tous ces cas, assimiler l'avocat à l'avoué, ce qui lui permettra de représenter les parties sans être porteur d'une procuration spéciale.

Nous retrouvons les dispositions de la présente proposition dans une proposition antérieure, d'une portée plus générale, modifiant certaines dispositions légales relatives à la procédure pénale et au droit pénal, déposée le 5 décembre 1950 à la Chambre des Représentants par M. Charpentier (doc. Chambre, n° 63, 1950-1951).

Aussi, le Ministre de la Justice a rappelé aux membres de votre Commission de la Justice les avis émis en 1951 par MM. les procureurs généraux.

AVIS DE MM. LES PROCUREURS GENERAUX.

1. Personnes admises à représenter les parties.

A. — *Avocat non porteur d'une procuration spéciale.*

(Article premier, art. 2, § 1er, art. 4 et 5 de la proposition).

a) Le Procureur général de Bruxelles estime que la pratique proposée est dangereuse et doit être rejetée.

La mission normale de l'avocat n'implique pas le droit de *représenter* son client ni d'*exercer des recours* en son nom. Il est donc indispensable que l'avocat puisse prouver qu'il est investi de ces pouvoirs par la production d'une procuration spéciale. Même si on introduit la réforme, les membres du Barreau eux-mêmes, conscients des risques auxquels ils seraient exposés, se garderaient d'ailleurs vraisemblablement d'utiliser un avantage aussi illusoire.

D'autre part, la confection d'une procuration régulière ne rencontre pas de difficultés telles qu'elles rendent nécessaire et opportun l'abandon de la pratique actuelle.

b) Le Procureur général de Gand admet la représentation du prévenu, de la partie civile et de la partie civilement responsable par un *avocat, porteur de la citation*, devant le tribunal de police et le tribunal correctionnel, mais il estime non recommandable de permettre à l'avocat non muni d'une procuration spéciale d'interjeter appel ou de se pouvoir en cassation pour son client. Ces recours étant susceptibles de modifier complètement les intérêts et les droits des individus en cause, il s'impose que ceux-ci soient *expressément* consultés sur l'opportunité de les introduire.

c) Le Procureur général de Liège admet la représentation des parties par un avocat non porteur de procuration spéciale, en tout état de cause. Cependant, l'avocat ne peut être assimilé à l'avoué, sa mission n'étant pas de représenter son client. D'autre part, il faut éviter les contestations relatives à la réalité du mandat. En conséquence, il y a lieu d'exiger que l'avocat soit « porteur des pièces ».

B. — *Bijzonder gemachtigde.*

(Eerste artikel van het voorstel).

In dit voorstel is er geen sprake meer van de vertegenwoordiging van partijen door een bijzonder gemachtigde vóór de correctionele rechtbank (zie § 1, van art. 2).

a) De Procureur-Generaal van Brussel oordeelt dat nader moet worden bepaald dat de bijzondere gemachtigde door de rechtbank moet worden erkend, dit om te voorkomen dat sommige zaakbezorgers en andere individuen van verdacht allooi toegang krijgen tot de balie. Verder stelt hij voor eraan toe te voegen dat tegen de beslissing van de rechtbank dienaangaande geen beroep open staat.

Bovendien geeft hij in zijn jongste verslag als zijn mening te kennen, dat er aan de mogelijkheid zich te laten vertegenwoordigen door een bijzonder gemachtigde vóór de correctionele rechtbank — en vóór de onderzoeksrechter — in de praktijk geen behoefte wordt gevoeld.

b) De Procureur-Generaal van Gent acht de invoering van deze mogelijkheid ook niet zonder gevaar. In burgerlijke en handelszaken zijn speciale voorzorgen genomen. Het staat de rechtbanken altijd vrij de vertegenwoordiger te wraken. Daar in strafzaken nog meer omzichtigheid is geboden, stelt hij voor, zelfs vóór de politierechtbank de vertegenwoordiging van partijen door een bijzonder gemachtigde niet te aanvaarden.

c) De Procureur-Generaal van Luik meent dat er geen reden is om te voorzien in de vertegenwoordiging van partijen door een bijzonder gemachtigde vóór de correctionele rechtbank.

C. — *Pleitbezorger.*

(Art. 2, § 1, artt. 4 en 5 van het voorstel).

Te dien aanzien is er geen enkel bezwaar.

2. Gevallen waarin de beklaagde zich kan laten vertegenwoordigen.

A. — *Algemene beschouwingen over de vertegenwoordiging van de beklaagde.*

(Verslag van de Procureur-Generaal van Brussel, van 16 juli 1949 en 6 maart 1951).

In de geest van de wetgever van 1808 is het verschijnen van de beklaagde in persoon een regel, waarvan slechts bij uitzondering werd afgeweken.

Aan dit beginsel moet de hand worden gehouden, want het verschijnen in persoon levert heel wat voordelen op :

1. Het is bevorderlijk voor een goede rechtsbedeling, daar aldus het onderzoek ter terechtzitting vergemakkelijkt wordt en het gevaar voor vergissingen vermindert. Alvens zij een beslissing neemt, instrueert de rechtbank de zaak ter terechtzitting. Zij moet daartoe de beklaagde kunnen confronteren, met de getuigen en de eventuele medebeklaagden, zijn persoonlijk verklaringen horen, hem ondervragen over de drijfveren van zijn daden en zich rekenschap geven van zijn reacties.

2. Bovendien boezemt het vooruitzicht, in persoon voor de rechtbank te moeten verschijnen en al de daarmee verbonden ongemakken te moeten ondergaan, aan de meeste

B. — *Fondé de procuration spéciale.*

(Article premier de la proposition).

La présente proposition ne prévoit plus la représentation des parties par un fondé de procuration spéciale devant le tribunal correctionnel (voir le § 1er de l'art. 2).

a) Le Procureur général de Bruxelles estime qu'il convient de préciser que le fondé de procuration spéciale devra être agréé par le tribunal, de façon à empêcher que certains agents d'affaires et autres individus de moralité douteuse n'aient accès à la barre. Il suggère, en outre, d'ajouter que la décision du tribunal est à cet égard sans recours.

Il émet, en outre, l'avis, dans son dernier rapport, que la possibilité de la représentation par un fondé de procuration spéciale devant la juridiction correctionnelle — et devant la juridiction d'instruction — ne répond pas aux nécessités de la pratique.

b) Le Procureur général de Gand est aussi d'avis que cette faculté présente des dangers. En matière civile et commerciale, des précautions particulières ont été prises. Les tribunaux ont toujours l'occasion de ne pas admettre le représentant. Une plus grande prudence étant encore requise en matière pénale, il propose de ne pas autoriser la représentation des parties par un fondé de procuration spéciale même devant le tribunal de police.

c) Le Procureur général de Liège est d'avis qu'il n'y a pas lieu de prévoir la représentation des parties par un fondé de procuration spéciale devant le tribunal correctionnel.

C. — *Avoué.*(Art. 2, § 1er, art. 4 et 5 de la proposition.)

A cet égard, il n'y a aucune objection.

2. Cas dans lesquels le prévenu peut se faire représenter.

A. — *Considérations générales sur la représentation du prévenu.*

(Rapport du Procureur général de Bruxelles des 16 juillet 1949 et 6 mars 1951).

Dans l'esprit du législateur de 1808, la comparution personnelle du prévenu est la règle et les dérogations sont restées l'exception.

Il y a lieu de maintenir ce principe car la comparution personnelle présente de grands avantages :

1. Elle favorise l'administration d'une bonne justice en facilitant l'instruction à l'audience et en réduisant les risques d'erreur. Avant de prendre une décision, le tribunal instruit la cause à l'audience. Il doit pouvoir confronter l'inculpé avec les témoins et avec les co-prévenus éventuels, entendre ses explications personnelles, l'interroger sur les mobiles de ses actes et se rendre compte de ses réactions.

2. En outre, la perspective de devoir comparaître en personne devant le tribunal et de subir les désagréments que cette présence comporte, inspire à la plupart des

burgers een heilzame vrees in, die ze tot stipter naleving van de wet zal aansporen.

3. In een verslag van 30 januari 1957 voegde de heer Procureur-Generaal van Brussel aan deze beschouwingen toe, dat het niet-verschijnen van de beklaagde en zijn vertegenwoordiging door een gemachtigde onverenigbaar zijn met de nieuwe strekkingen inzake bestraffing die hoe langer hoe meer zijn gericht op individualisatie van de straf, naar gelang van de persoon van de delinquent. Buiten de reeds in het dossier berustende gegevens over de aard van de feiten en over de persoon van de beklaagde, moeten de ondervragingen tijdens de terechtzitting en de reacties van de betrokken partijen het de rechter mogelijk maken de draagwijdte ervan beter te beoordelen, opdat de straf met de meeste billijkheid en doeltreffendheid voor de maatschappij zou worden bepaald.

Daarom dient de vertegenwoordiging van de beklaagde slechts te worden aanvaard in gans uitzonderlijke gevallen, en moet de bevoegdheid van de rechtbank om de persoonlijke verschijning van de belanghebbende te bevelen of om het onderzoek van de zaak te verdagen tot op de dag waarop zulks mogelijk zal zijn, onaangetast blijven. Zelfs indien zij werd toegestaan, moet deze gunst steeds door de rechtbank kunnen ingetrokken worden indien de persoonlijke aanwezigheid van de beklaagde tijdens de debatten mocht nodig blijken (zie eveneens verslag van de P.-G. Luik, 25 oktober 1949, blz. 2).

B. — *Bespreking der artikelen.*

Eerste artikel.

De Procureur-Generaal van Brussel stelt voor het nieuwe artikel 152 te doen luiden als volgt :

« De gedaagde verschijnt in eigen persoon of in de persoon van een bijzonder gemachtigde. De rechtbank kan evenwel weigeren deze laatste te erkennen of bevelen dat hij in persoon verschijnt. Tegen deze beslissingen kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend. »

In zijn laatste verslag aanvaardt die hoge magistraat dat de advocaat zijn cliënt voor de politierechtbank zou verdedigen zonder houder te zijn van een bijzondere volmacht. Hij legt er echter de nadruk op dat het noodzakelijk is in de tekst te bepalen dat tegen de beslissingen waarbij wordt bevolen in persoon te verschijnen, geen enkel rechtsmiddel kan worden aangewend.

De Procureur-Generaal van Luik stelt volgende tekst voor :

« Art. 152. — Elke persoon die bij een geding is betrokken, verschijnt in eigen persoon of in de persoon van een gemachtigde. Deze laatste, met uitzondering van de advocaat, houder van de stukken, moet voorzien zijn van een bijzondere machtiging, uitdrukkelijk door de rechtbank erkend. Te allen tijde kan worden bevolen dat hij in persoon verschijnt.

Tegen de beslissingen inzake erkenning en verschijning in persoon kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend. »

Deze tekst wordt voorgesteld omdat hij tegelijk betrekking heeft op de beklaagde en de burgerlijk aansprakelijke partij, enerzijds, op de burgerlijke partij die geen gedaagde is, en, anderzijds, de tussenkomende partij inzake verzekering (art. 9 van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte verzekering) en ook omwille van de overeenstemming tussen de strafvordering en de burgerlijke rechtspleging wat betreft de erkenning van de houder van een bijzondere machtiging.

citoyens une crainte salutaire, en les incitant à un respect plus grand de la loi.

3. Dans un rapport du 30 janvier 1957 M. le Procureur Général de Bruxelles ajoute à ces considérations que la non-comparution de l'inculpé et sa représentation par un fondé de pouvoir sont incompatibles avec les nouvelles tendances de la répression qui visent chaque jour davantage à individualiser la peine en fonction de la personnalité du délinquant. En dehors des éléments déjà versés au dossier sur la nature des faits et sur la personnalité du prévenu, les interrogatoires à l'audience et les réactions des parties en cause doivent permettre au juge de mieux en apprécier la portée de manière à fixer la peine avec un maximum d'équité et d'efficacité sociale.

C'est pourquoi la représentation du prévenu ne doit être admise que dans les cas tout à fait exceptionnels et le pouvoir du tribunal d'ordonner la comparution personnelle de l'intéressé ou de différer l'examen de l'affaire jusqu'au jour où celle-ci sera possible, doit rester entier. Même lorsqu'elle a été accordée, cette faveur devra toujours pouvoir être retirée par le tribunal si la présence personnelle du prévenu apparaît nécessaire au cours des débats (voir aussi rapport du P. G. Liège 25 octobre 1949, p. 2).

B. — *Examen des articles.*

Article premier.

Le Procureur général de Bruxelles propose de rédiger comme suit l'article 152 nouveau :

« La personne citée comparaitra par elle-même ou par un fondé de procuration spéciale. Le tribunal peut néanmoins refuser d'agréer ce dernier ou ordonner la comparution en personne. Ces décisions sont sans recours. »

Dans son dernier rapport ce haut magistrat admet que l'avocat puisse représenter son client devant le tribunal de police sans être porteur d'une procuration spéciale. Mais il insiste sur la nécessité de dire dans le texte que les décisions ordonnant la comparution personnelle sont sans recours.

Le Procureur général de Liège propose le texte suivant :

« Art. 152. — Toute personne en cause comparaitra elle-même ou par un fondé de pouvoir. Ce dernier, à l'exception de l'avocat porteur des pièces, devra être muni d'une procuration spéciale et agréée expressément par le tribunal. La comparution en personne pourra toujours être ordonnée.

Les décisions sur l'agrément et la comparution en personne ne sont susceptibles d'aucun recours. »

Cette rédaction est proposée pour viser en même temps le prévenu et la partie civilement responsable, d'une part, la partie civile qui, elle, n'est pas une personne citée et la partie intervenante en matière d'assurance (art. 9 de la loi du 1er juillet 1956 sur l'assurance obligatoire), d'autre part, et aussi pour établir la concordance entre la procédure pénale et la procédure civile en ce qui concerne l'agrément du porteur de la procuration spéciale.

Art. 2.

§ 2. — De Procureur-Generaal van Gent acht het wenselijk en nuttig deze bepaling aan te vullen als volgt: « De rechtbank kan te allen tijde bevelen dat hij in persoon verschijnt ».

§ 3. — a) De Procureur-Generaal te Brussel meent dat er geen aanleiding toe bestaat de *beklaagde die voor de correctionele rechtbank wordt gedaagd bij toepassing van de regelen betreffende de samenhang, wegens handelingen die normaal tot de bevoegdheid van de politierechtbank behoren*, te machtigen zich te laten vertegenwoordigen wanneer deze handelingen gevangenisstraf meebrengen.

Een goede rechtsbedeling, die deze samenhang verklaart, eist dat de beklaagden die in samenhang gedaagd worden in persoon verschijnen evenals de anderen, om de onderzochtingen en confrontaties mogelijk te maken die voor de behandeling van elk geval vereist zijn.

b) In § 3 komen nog twee afwijkingen voor van het beginsel van de verplichte verschijning van de beklaagde in zaken die betrekking hebben op wanbedrijven die gevangenisstraf meebrengen.

1°) indien er enkel moet beslist worden over een exceptie of een incident, dat de grond van de zaak niet raakt;

2°) indien alleen de burgerlijke belangen erbij betrokken blijven.

De Procureur-Generaal van Luik en van Brussel stellen vast dat de rechtsleer en de rechtspraak thans aanvaarden dat de beklaagde zich in deze beide gevallen laat vertegenwoordigen, alsmede in het geval bedoeld bij § 4 van artikel 2 van het voorstel, *wanneer de zaak niet op de gestelde datum kan worden gehoord*. Volgens eerstgenoemde is dit een reden om zich tegen de aanneming van het voorstel niet te verzetten. De tweede, daarentegen, is van mening dat het beter aan de rechtbanken wordt overgelaten, volgens gegevens en omstandigheden die eigen zijn aan de zaak, om uit te maken in welke gevallen en in welke mate de beklaagde gebruik mag maken van het recht om zich te laten vertegenwoordigen. Volgens hem worden bij de huidige praktijk de bezwaren vermeden die zouden kunnen volgen uit een absolute en algemene vrijstelling.

Er valt nochtans op te merken dat in het onderhavige voorstel uitdrukkelijk wordt bepaald dat de rechtbank in alle bedoelde gevallen het recht behoudt om te bevelen dat de beklaagde in persoon verschijnt.

Voorts acht de Procureur-Generaal van Brussel het zeer raadzaam, zo de voorgestelde wijziging wordt aangenomen, uitdrukkelijk te bepalen dat tegen de beslissing van de rechtbank geen enkel rechtsmiddel kan worden aangewend.

§ 4. — Deze paragraaf voorziet in twee andere afwijkingen van de verplichting om in persoon te verschijnen, wanneer het gepleegde misdrijf gevangenisstraf meebrengt.

1. Het eerste geval is het reeds in verband met § 3 vermelde geval, waarin de zaak niet op de gestelde datum kan worden gehoord.

De bezwaren, door de Procureurs-Generaal geopperd in verband met deze in de vorige wetsvoorstellen vervatte afwijking, kunnen als volgt worden samengevat:

1°) De bepaling is overbodig, omdat de afwijking thans reeds door de rechtsleer en rechtspraak is aanvaard.

2°) De besparing van de kosten der dagvaarding, welke zou moeten plaatsvinden als de zaak niet op tegenspraak

Art. 2.

§ 2. — Le Procureur général de Gand croit qu'il est opportun et utile de compléter cette disposition par ce qui suit: « Le tribunal pourra toujours ordonner la comparution en personne ».

§ 3. — a) Le Procureur général de Bruxelles estime qu'il n'y a pas lieu d'autoriser le *prévenu déféré au tribunal correctionnel*, par l'application des règles relatives à la *connexité*, pour des faits relevant normalement de la compétence du tribunal de police à se faire représenter lorsque ces faits entraînent la peine d'emprisonnement.

L'administration d'une bonne justice, qui fonde cette connexité, exige que les prévenus cités de connexité comparaissent en personne au même titre que les autres de façon à permettre les auditions et confrontations que requiert l'instruction de toute cause.

b) Le § 3 contient encore deux dérogations au principe de la comparution obligatoire du prévenu dans les affaires relatives à des délits qui entraînent la peine d'emprisonnement:

1°) s'il s'agit seulement de statuer sur une exception ou un incident ne touchant pas au fond de l'affaire;

2°) lorsque les intérêts civils resteront seuls en cause.

Les Procureurs généraux de Liège et de Bruxelles constatent que la doctrine et la jurisprudence admettent la représentation du prévenu dans ces deux cas et dans celui, actuellement prévu par le § 4 de l'art. 2 de la proposition, où *l'affaire ne peut être entendue à la date fixée*. Le premier y voit un motif de ne pas s'opposer à l'adoption de la proposition. Le second estime, au contraire, qu'il est préférable d'abandonner aux tribunaux le soin d'apprécier, selon les éléments et circonstances propres à la cause, dans quels cas et quelle mesure le prévenu pourra user de la faculté de se faire représenter. Selon lui, la pratique actuelle est de nature à éviter les inconvénients que pourraient faire naître une dispense absolue et générale.

Il est à remarquer, cependant, que la présente proposition réserve expressément le droit pour le tribunal, dans tous les cas visés, d'ordonner la comparution en personne.

M. le Procureur général de Bruxelles estime, en outre, que si la modification proposée était admise, il serait très utile de prévoir formellement que la décision du tribunal soit sans recours.

§ 4. — Ce paragraphe prévoit deux autres dérogations au principe suivant lequel le prévenu doit comparaître en personne lorsque l'infraction commise entraîne la peine d'emprisonnement.

1. Le premier cas est celui, déjà signalé à propos du § 3, où *l'affaire ne peut être entendue à la date fixée*.

Les objections soulevées par MM. les Procureurs généraux au sujet de cette dérogation contenue dans les propositions de loi antérieures peuvent se résumer comme suit:

1°) La disposition est inutile parce que la dérogation est déjà actuellement admise par la doctrine et la jurisprudence.

2°) L'économie des frais de la citation qui devrait être faite en cas de remise non contradictoire, qui est la princi-

wordt uitgesteld — de voorgestelde wijziging is voornamelijk op die besparing gegrond — is denkbeeldig, want die kosten betekenen maar weinig in vergelijking met de honoraria voor vertegenwoordiging.

3°) Er valt te vrezen voor misbruiken, indien van de vertegenwoordiging in dat geval een recht wordt gemaakt.

2. Het tweede geval is dat waarin de *beklaagde het bewijs levert van de langdurige onmogelijkheid in persoon te verschijnen*.

Deze afwijking kwam reeds voor in de vorige wetsvoorstellen (Kamer, stuk 318, zitting 1948-1949 en stuk 63, 1950, art. 6).

De opmerkingen, door de Procureurs-Generaal gemaakt in verband met de tekst van het in stuk 63 vervatte voorstel, gelden ook voor de thans voorgestelde tekst, behalve dat in laatstbedoelde tekst wordt bepaald dat tegen de beslissing, waarbij de rechtbank de vertegenwoordiging al dan niet toestaat, geen enkel rechtsmiddel kan worden aangewend en dat zij kan worden herroepen.

a) De Procureur-Generaal te Luik is er principieel tegen gekant, om de reeds in zijn verslag van 25 oktober 1949 opgegeven redenen.

De aanwezigheid van de beklagde op de terechtzitting is een essentiële factor in correctionele zaken. Het valt te vrezen dat deze nieuwigheid in de praktijk ten gevolge zal hebben dat tal van beklagden, die thans in persoon verschijnen, zich daaraan zullen kunnen onttrekken.

Anderzijds blijkt uit de ingewonnen inlichtingen dat de gevallen, waarin de voorgestelde wijzigingen van enig nut zouden zijn, niet vaak voorkomen. Men loopt dus het gevaar nieuwe misbruiken te doen ontstaan om vrij zeldzame bezwaren te vermijden.

Ten slotte zal de rechtbank voor een kies probleem komen te staan, wanneer zij moet beslissen of zij de geneesheer, die het attest heeft opgemaakt, moet geloven of dat zij de gezondheidstoestand van de beklagde door een andere geneesheer moet laten onderzoeken.

Bovendien heeft de tekst een algemene strekking: hij slaat op alle gevallen waarin het onmogelijk is in persoon te verschijnen. Dit betekent, volgens de toelichting van het voorstel, dat er « enige reden, zoals ziekte, invaliditeit of verwijdering » aanwezig is. Zo kunnen zij, die daartoe de middelen bezitten, aan de verplichting om in persoon te verschijnen ontsnappen door te gepasten tijde op reis te gaan. De rechtbank kan weliswaar doen nagaan of de aangevoerde onmogelijkheid werkelijk bestaat, maar het onderzoek zal alleen slaan op het materiële feit, of op de reden of de drijfveer ervan?

Wil men echter toch die weg opgaan, dan moet men:

1°) nader bepalen dat de onmogelijkheid om te verschijnen het gevolg moet zijn, hetzij van ziekte, of van een lichaamsgebrek — en in dit geval moet de rechtbank ze door een deskundige laten nagaan — of nog van overmacht;

2°) bepalen dat de rechter verplicht is de inwilliging van het verzoek te motiveren;

3°) de beteugeling verscherpen in geval van bedrog, doch er geen straf op stellen indien het verzoek eenvoudig niet verantwoord is.

b) De Procureur-Generaal van Gent maakt in zijn verslag van 24 februari 1951 geen gewag van deze afwijking. Wij moeten dus teruggaan op zijn verslag van 26 augustus 1949, over het voorstel n° 318, zitting 1948-1949, met inachtneming van de in de tekst aangebrachte wijzigingen.

pale raison d'être de la réforme proposée, est illusoire en raison de la modicité de ces frais par rapport aux honoraires justifiés par la représentation.

3°) Les abus sont à craindre si on fait un droit de la représentation dans ce cas.

2. Le second cas est celui où le prévenu justifie de l'impossibilité prolongée de comparaître en personne.

Cette dérogation figurait dans les propositions de lois antérieures (Chambre, doc. n° 318, session 1948-1949 et doc. n° 63, 1950, art. 6).

Les observations formulées par MM. les Procureurs généraux au sujet du texte de la proposition contenue dans le document n° 63 valent pour le texte actuellement proposé, sauf que ce dernier précise que la décision du tribunal autorisant ou non la représentation n'est susceptible d'aucun recours et est révocable.

a) Le Procureur général de Liège émet, en principe, un avis défavorable pour les motifs indiqués déjà dans son rapport du 25 octobre 1949.

La présence du prévenu à l'audience constitue l'un des éléments essentiels en matière correctionnelle. On peut craindre que, dans la pratique, l'innovation aboutisse à permettre à de nombreux prévenus, qui présentement comparaissent personnellement, de se soustraire à cette comparution.

Il résulte, d'autre part, des renseignements recueillis, que les cas où les modifications proposées constitueraient un utile remède à des situations qui en sont dignes, semblent peu fréquents. On risque donc, pour éviter des inconvénients assez rares, de créer de nombreux abus.

Il sera, enfin, délicat pour le tribunal de décider s'il doit faire crédit au médecin qui a rédigé le certificat ou s'il doit ordonner la vérification de l'état de santé du prévenu par un autre médecin.

En outre, le texte à une portée générale: il s'étend à tous les cas d'impossibilité de comparaître. Ces termes signifient, d'après les développements de la proposition, *un motif quelconque*, tel « que maladie, invalidité ou éloignement ». Ceci crée la possibilité pour ceux qui en ont les moyens, de se soustraire à la comparution par l'organisation d'un voyage au moment opportun. Sans doute, le tribunal peut faire procéder à la vérification de l'impossibilité invoquée mais celle-ci portera-t-elle seulement sur le fait matériel ou sur le motif ou le mobile qui l'a déterminé?

Si néanmoins on s'engage dans cette voie, il faut:

1°) préciser que l'impossibilité de comparaître doit résulter soit d'une maladie, soit d'une infirmité — et dans ces cas le tribunal *devra* la faire vérifier par expert — soit de la force majeure;

2°) prévoir que le juge aura l'obligation de motiver l'admission de la demande;

3°) renforcer la répression en cas de fraude mais ne pas la comminer lorsqu'elle est simplement injustifiée.

b) Le Procureur général de Gand ne dit rien au sujet de cette dérogation dans son rapport du 24 février 1951. On doit donc se reporter à son rapport du 26 août 1949 concernant la proposition n° 318 de la session 1948-1949, en tenant compte des modifications apportées au texte.

In dat verslag verklaarde hij onder meer :

1°) dat de onmogelijkheid om te verschijnen permanent moet zijn of alleszins langer moet duren dan de termijn van verjaring van de publieke vordering;

2°) dat de machtiging facultatief en herroepelijk moet zijn;

3°) dat, wanneer de verjaringstermijn minder dan zes maanden bedraagt, het verslag van de deskundige binnen vijftien dagen moet worden ingediend;

4°) dat het termijn van het beroep slechts mag ingaan bij de betekening van de beslissing aan de veroordeelde, ook al is het een beslissing op tegenspraak.

c) De Procureur-Generaal van Brussel oordeelt dat de vertegenwoordiging van de beklaagde, die in de onmogelijkheid verkeert om zelf te verschijnen, een van die uitzonderingsgevallen is, waarin het wenselijk kan zijn af te wijken van de regel die zegt dat de beklaagde in persoon moet verschijnen.

Hij aanvaardt dat deze regeling wordt uitgebreid tot alle gevallen waarin het de beklaagde onmogelijk is in persoon te verschijnen, doch op voorwaarde :

1°) dat nader wordt bepaald dat de vertegenwoordiging slechts wordt aanvaard indien de onmogelijkheid om in persoon te verschijnen *vaststaat en van lange duur is*;

2°) dat de rechtbank het recht heeft het verzoek in te willigen of te verwerpen;

3°) dat de beklaagde moet bewijzen dat zijn aanvraag gegrond is;

4°) dat de beslissing van de rechtbank niet moet gemotiveerd zijn en dat geen enkel rechtsmiddel er tegen kan worden aangewend.

Hij stelt voor de tekst als volgt te doen luiden :

« In de zaken die niet zijn vermeld in het vorige artikel (het huidige art. 185) kan de rechtbank de beklaagde, in geval van vaststaande en langdurige onmogelijkheid om te verschijnen, ontslaan van de verplichting om in persoon te verschijnen. Tegen deze beslissing kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend. In dit geval zal de beklaagde zich laten vertegenwoordigen door een pleitbezorger of een advocaat, houder van een bijzondere machtiging ».

Het voorstel dat door de Procureur-Generaal van Luik gedaan werd in verband met artikel 152, wat betreft de opdracht vanwege partijen die ertoe gemachtigd werden zich te laten vertegenwoordigen, geldt ook voor dit artikel. Indien men het recht om zich te laten vertegenwoordigen wil verlenen aan personen die tussenkomen krachtens de wet van 1 juli 1956 op de verzekering, dan moet § 2 van het nieuw artikel luiden : « elke bij de zaak betrokken persoon, met uitzondering van de beklaagde, kan zich laten vertegenwoordigen. »

Art. 4 en 5.

De wijzigingen die door deze artikelen worden aangebracht in de artikelen 204 en 417 van het Wetboek van Strafvordering hebben ten doel de advocaat te ontslaan van de verplichting zich van een volmacht te voorzien wanneer hij hoger beroep instelt of zich namens zijn cliënt in cassatie voorziet.

De adviezen van de heren Procureurs-Generaal werden hierboven sub n° III, 1A, samengevat.

Il signalait notamment dans ce rapport que :

1°) l'impossibilité de comparaître doit être permanente ou susceptible de se prolonger au delà du terme de la prescription de l'action publique;

2°) l'autorisation doit être facultative et révocable;

3°) si la prescription est inférieure à six mois, le rapport de l'expert doit être déposé dans les 15 jours;

4°) le délai d'appel ne doit courir qu'à partir de la signification de la décision au condamné, bien que celle-ci soit contradictoire.

c) Le Procureur général de Bruxelles estime que la représentation du prévenu se trouvant dans l'impossibilité de comparaître constitue l'un des cas exceptionnels dans lesquels il peut être opportun de s'écarter de la règle de la comparution personnelle.

Il admet l'extension à tous les cas où le prévenu est dans l'impossibilité de comparaître aux conditions suivantes :

1°) qu'il soit précisé que la représentation ne pourra être admise que si l'impossibilité de comparaître en personne est certaine et prolongée;

2°) que le tribunal ait le pouvoir d'admettre ou de rejeter la demande;

3°) qu'il incombe entièrement au prévenu de prouver le bien-fondé de sa demande;

4°) que la décision du tribunal ne doive pas être motivée et soit sans recours.

Il propose de rédiger le texte de cette manière :

« Dans les affaires non reprises à l'article précédent (art. 185 actuel), le tribunal pourra, en cas d'impossibilité de comparaître, certaine et prolongée, dispenser le prévenu de comparaître en personne. Cette décision est sans recours. En ce cas, le prévenu se fera représenter par un avoué ou un avocat porteur de procuration spéciale.

La suggestion faite par le Procureur général de Liège, à propos de l'article 152, en ce qui concerne la délégation des parties admises à se faire représenter, vaut également pour le présent article. Si l'on veut donner le droit de se faire représenter aux personnes intervenant en vertu de la loi du 1er juillet 1956 sur l'assurance, il faut écrire au § 2 de l'article 185 nouveau : « toute personne en cause, autre que le prévenu, pourra se faire représenter ».

Art. 4 et 5.

Les modifications que ces articles apportent aux articles 204 et 417 du Code d'Instruction Criminelle ont pour objet de dispenser l'avocat de se munir d'une procuration lorsqu'il interjette appel ou se pourvoit en cassation au nom de son client.

Les avis de MM. les Procureurs généraux ont été résumés ci-dessus, n° III, 1A.

Art. 3.

De hervorming heeft ten doel de burgerlijke partij, de burgerlijk aansprakelijke partij en de beklagde te machtigen, zich in elk geval voor de raadkamer en voor de kamer van inbeschuldigingstelling door een pleitbezorger en door een advocaat te laten vertegenwoordigen.

De Procureur-Generaal van Brussel voert hiertegen aan :

1°) het in de zaak roepen van de burgerlijk aansprakelijke partij voor het onderzoeksgerecht is een anomalie. Normaal, indien er een onderzoek heeft plaats gevonden, zullen het openbaar ministerie of de burgerlijke partij de burgerlijk aansprakelijke partij dagvaarden na de beschikking tot verwijzing van de beklagde;

2°) doorgaans richt de magistraat-voorzitter zich tot de beklagde en stelt hij vragen of, gelet op het aangevoerd verdedigingsstelsel, doet hij de bezwaren gelden die normaal voortvloeien uit de debatten die ten doel hebben te beoordelen of de bezwaren voldoende zijn.

De verschijning van een lasthebber in de plaats van de verdachte zou aan de verdediging een eenzijdig voordeel verschaffen, daar het in feite onmogelijk zou zijn de lasthebber de vragen te stellen, waaruit wellicht zou blijken dat de bezwaren gegrond zijn, indien de beklagde gedwongen was er zelf op te antwoorden.

3°) Vertegenwoordiging van een voortvluchtig beklagde is niet denkbaar en toch wordt dit door het voorstel mogelijk gemaakt.

Zelfs als men meent dat een beklagde het recht moet hebben zich vóór de onderzoeksrechter te laten vertegenwoordigen, dan nog moet dit recht formeel worden ontzegd aan alle beklagden die zich aan het onderzoek onttrekken. Het ware immers onaanvaardbaar dat voortvluchtige beklagden in principe een recht op vertegenwoordiging vóór de onderzoeksrechter zouden doen gelden, en dat het de taak van laatstgenoemde zou zijn dit te verijdelen door te bevelen dat zij in persoon verschijnt.

Ten slotte is de Procureur-Generaal te Brussel van oordeel dat vertegenwoordiging alleen kan worden toegestaan wanneer de beklagde om gezondheidsredenen (ziekte of lichaamsgebrek waardoor hij verhinderd is zich te verplaatsen), doch met uitsluiting van de afwezigheid wegens reis of verblijf in het buitenland, in de onmogelijkheid verkeert om zelf te verschijnen.

Indien men besluit op deze weg verder te gaan, mag men niet uit het oog verliezen dat de vertegenwoordiging niet mag worden uitgebreid tot de gevallen, waar het een bevel betreft om te verschijnen in verband met een voorlopige hechtenis. In dergelijke gevallen immers is het horen van de beklagde een essentiële formaliteit (art. 4 en 5 der wet van 20 april 1874).

Verder moet ook worden gedacht aan de terugslag op de gevallen van criminele beschuldigingen in geval van beschikking tot en van procedure tot verwijzing naar het Hof van assisen (art. 9 der wet van 20 april 1874).

De Procureur-Generaal te Gent is van mening dat het de beklagde slechts mag worden toegestaan zich door een pleitbezorger of een advocaat, houder van de stukken, te laten vertegenwoordigen, wanneer hij zelf niet kan verschijnen om gezondheidsredenen, zulks onder de voorwaarden vermeld in zijn verslag van 26 augustus 1949 met betrekking tot de vertegenwoordiging vóór de vonnisrechten (zie hierboven).

De Procureur-Generaal te Luik deelt de mening van zijn ambtgenoot van Brussel. Hij oordeelt eveneens dat, indien men verder wil gaan, het wel dient te worden verstaan

Art. 3.

La réforme a pour objet d'autoriser la partie civile, la partie civilement responsable et le prévenu à se faire représenter, dans tous les cas, devant la chambre du conseil et devant la chambre des mises en accusation, par un avoué ou par un avocat.

M. le Procureur général de Bruxelles soulève les objections suivantes :

1°) la mise en cause de la partie civilement responsable devant la juridiction d'instruction constitue une anomalie. Normalement, s'il y a eu instruction, le ministère public ou la partie civile citeront la partie civilement responsable après l'ordonnance de renvoi du prévenu;

2°) il est de pratique courante que le magistrat-président interpelle l'inculpé et lui pose les questions ou formule, en présence de son système de défense, les objections que suscitent tout naturellement les débats ayant pour objet l'appréciation du caractère suffisant des charges.

La comparution du prévenu par mandataire assurerait à la défense un bénéfice unilatéral, puisqu'en fait il serait impossible de soumettre le mandataire aux questions qui ne manqueraient peut-être pas d'établir la suffisance des charges, si le prévenu se trouvait dans la nécessité d'y répondre personnellement.

3°) la représentation d'un inculpé fugitif ne se conçoit pas et, pourtant, la proposition le permet.

Même si on estimait devoir reconnaître à l'inculpé le droit de se faire représenter devant la juridiction d'instruction, il y aurait en tout cas lieu de le dénier formellement à tous les inculpés qui se soustraient à l'instruction. Il serait inadmissible, en effet, que des inculpés fugitifs puissent, en principe, se prévaloir d'une faculté de représentation devant la juridiction d'instruction et qu'il incomberait à celle-ci d'y faire échec en ordonnant la comparution personnelle.

En conclusion, M. le Procureur général de Bruxelles estime que le seul cas où la représentation pourrait être autorisée est celui où l'inculpé se trouve dans l'impossibilité de comparaître pour raison de santé (maladie ou infirmité l'empêchant de se déplacer) à l'exclusion de l'absence pour cause de voyage ou de séjour à l'étranger.

S'il était décidé d'aller plus loin dans cette voie, il y aurait lieu de ne pas perdre de vue que la représentation ne peut s'étendre aux cas où il s'agit de comparution en matière de détention préventive. Dans ces cas, en effet, l'audition de l'inculpé constitue une formalité substantielle (art. 4 et 5 de la loi du 20 avril 1874).

Il y aurait lieu également de prévoir les incidences en matière d'inculpations criminelles en cas d'ordonnance de prise de corps et de procédure de renvoi aux assises (art. 9 de la loi du 20 avril 1874).

M. le Procureur général de Gand estime que l'inculpé ne peut être admis à se faire représenter, par un avoué ou par un avocat porteur de pièces, que dans les cas où il se trouve dans l'impossibilité de comparaître pour raison de santé et ce dans les conditions indiquées dans son rapport du 26 août 1949 à propos de la représentation devant les juridictions de jugement (voir ci-dessus).

M. le Procureur général de Liège partage l'avis de son collègue de Bruxelles. Il considère également que, si on veut aller plus loin, il doit à tout le moins être entendu que

dat de gedetineerde beklaagde vóór het onderzoeksgerecht moet verschijnen.

* * *

Het Departement van Justitie, meer bepaald de eerste sectie van het Bestuur der Wetgeving, bracht daaromtrent volgend advies uit :

ADVIES VAN DE EERSTE SECTIE VAN HET BESTUUR DER WETGEVING.

Het Bestuur der Wetgeving treedt de algemene beschouwingen van de Procureur-Generaal te Brussel bij, wat betreft het belang van het verschijnen in persoon in strafzaken en de noodzaak de vertegenwoordiging slechts in uitzonderlijke gevallen te aanvaarden.

1. Personen die partijen mogen vertegenwoordigen.

A. — Advokaat.

Met de heren Procureurs-Generaal zijn wij van mening dat de advokaat het bewijs moet kunnen leveren van de lastgeving die hij van zijn cliënt gekregen heeft. Daar het niet de rol van de advokaat is zijn cliënt te vertegenwoordigen, moet die bijzondere opdracht kunnen bewezen worden.

Wat de aard van dit bewijs betreft zijn wij, samen met de Procureur-Generaal te Gent, van oordeel dat een onderscheid moet worden gemaakt naar gelang dat de advokaat zijn cliënt moet vertegenwoordigen voor de rechtbank waarbij de zaak aanhangig is, of hoger beroep moet instellen.

In het eerste geval volstaat het dat de advokaat houder is van de stukken.

Wat echter het beroep en de voorziening in cassatie betreft, moet de advokaat evenwel houder zijn van een bijzondere volmacht. Deze handelingen zijn immers te belangrijk opdat de advokaat gevaar zou lopen door zijn cliënt te worden verloochend, zonder dat hij het uitdrukkelijk bewijs van de hem gegeven lastgeving kan overleggen.

Derhalve stellen wij voor in het eerste lid van artikel 152 en in § 1 van artikel 185 na het woord « advokaat » de woorden « houder van de stukken » toe te voegen, en de artikelen 4 en 5 van het voorstel weg te laten.

Er moet echter voorbehoud worden gemaakt met betrekking tot artikel 4.

Artikel 204 van het Wetboek van Strafvordering, dat door artikel 4 van het voorstel wordt gewijzigd, heeft betrekking op het verzoek dat de middelen van beroep inhoudt. Aangenomen wordt dat dit artikel, wat betreft de volmacht om de eiser in beroep te vertegenwoordigen, ook van toepassing is op de verklaring van beroep (zie Cass. 12 oktober 1896 — Pas. 1896, I, 274; Cass. 10 februari 1913 — Pas. 1913, I, 2).

Door bedoeld artikel te vervangen door een bepaling welke enkel de verklaring van beroep betreft, reikt artikel 4 van het voorstel verder dan wat in de toelichting wordt aangekondigd.

Weliswaar wordt nog maar zelden gebruik gemaakt van het in artikel 204 bedoelde verzoek (Rép. prat. dr. belge, V^o Appel en matière répressive, n° 32), maar dat verklaart nog niet waarom de indieners van het voorstel, die niets anders beoogen dan het de advokaat niet voorzien van een volmacht, mogelijk te maken hoger beroep in te stellen, de regelen betreffende dat verzoek uit die bepaling hebben weggelaten.

l'inculpé détenu doit comparaître devant les juridictions d'instruction.

* * *

Le Département de la Justice, et notamment la première section de l'Administration de la Législation, a donné l'avis suivant à ce sujet :

AVIS DE LA PREMIERE SECTION DE L'ADMINISTRATION DE LA LEGISLATION.

L'administration de la Législation se rallie aux considérations émises par M. le Procureur général de Bruxelles concernant l'importance de la comparaison personnelle en matière pénale et la nécessité de n'admettre la représentation que dans les cas exceptionnels.

1. Personnes admises à représenter les parties.

A. — Avocat.

Nous croyons, comme MM. les Procureurs généraux, qu'il importe que l'avocat puisse faire la preuve du mandat qu'il a reçu de son client. Le rôle de l'avocat n'étant pas de représenter son client, il faut que cette mission particulière puisse être prouvée.

Quant à la nature de cette preuve, nous sommes d'avis qu'il y a lieu de distinguer, comme le fait le Procureur général de Gand, suivant qu'il s'agit, pour l'avocat, de représenter son client devant le tribunal saisi de l'affaire ou d'exercer un recours.

Dans le premier cas, il suffit que l'avocat soit porteur des pièces.

Mais, en ce qui concerne l'appel et le pourvoi en cassation, il est nécessaire que l'avocat soit porteur d'une procuration spéciale. Ces actes sont, en effet, trop importants pour que l'avocat puisse être exposé à se voir désavouer par son client sans pouvoir produire la preuve formelle du mandat donné à cette fin spéciale.

Nous proposons, en conséquence, d'ajouter à l'alinéa 1er de l'article 152 et au § 1 de l'article 185, après « avocat » les mots « porteur de pièces » et de supprimer les articles 4 et 5 de la proposition.

Une réserve doit cependant être faite en ce qui concerne l'article 4.

L'article 204 du Code d'instruction criminelle que modifie l'article 4 de la proposition concerne la requête contenant les moyens d'appel. Il est également considéré comme étant applicable, en ce qui concerne le pouvoir de représenter l'appelant, à la déclaration d'appel, (v. Cass. 12 octobre 1896 — Pas. 1896, I, 274; Cass. 10 février 1913 — Pas., 1913, I, 2).

En remplaçant cet article par une disposition qui ne concerne que la déclaration d'appel, l'article 4 de la proposition va plus loin que ce qui est annoncé dans les développements.

Sans doute n'est-il plus guère fait usage de la requête visée à l'article 104 (Rép. prat. dr. belge voir Appel en mat. répressive, n° 32). Mais cela n'explique pas pourquoi les auteurs de la proposition qui ne visent qu'à permettre à l'avocat non muni d'une procuration, d'interjeter l'appel, ont supprimé de cette disposition les règles relatives à cette requête.

Zulks is des te minder begrijpelijk, daar zij het eerste lid van artikel 207, dat eveneens het verzoek betreft, ongewijzigd behouden.

Naar onze mening zou men er goed aan doen óf wel artikel 4 uit het voorstel weg te laten, óf wel, zo men de regelen betreffende de vertegenwoordiging inzake verklaring van beroep wil weergeven, dat artikel te doen luiden als volgt :

« In het Wetboek van Strafvordering wordt een artikel 203bis ingevoegd, dat luidt als volgt :

« De veroordeelde, de burgerlijk aansprakelijke partij en de burgerlijke partij kunnen, hetzij in persoon, hetzij door pleitbezorger, hetzij door een bijzonder gemachtigde hoger beroep instellen. In dit laatste geval wordt de volmacht bij de akte van beroep gevoegd ».

B. — Bijzonder gemachtigde.

Zoals wij reeds hebben gezegd, is in dit wetsvoorstel geen sprake meer van vertegenwoordiging van de partijen door een bijzonder gemachtigde voor de correctionele rechtbank.

Met deze wijziging van het voorgaande voorstel kunnen wij slechts instemmen; zij beantwoordt aan het eenparig advies van de heren Procureurs-Generaal (cfr. blz. 3 en 4).

Wat betreft het nieuwe artikel 152, waarbij de vertegenwoordiging door een bijzonder gemachtigde voor de politierechtbank behouden blijft, lijkt het nodig aan lid 1, zoals de heer Procureur-Generaal te Brussel voorstelt, toe te voegen, dat de bijzondere gemachtigde door de rechtbank dient te worden erkend, en dat tegen de door deze rechtbank genomen beslissing, wat dit betreft, geen enkel rechtsmiddel kan worden aangewend.

Wij stellen voor het nieuwe artikel 152 te doen luiden als volgt :

« De beklaagde, de burgerlijke partij en de burgerlijk aansprakelijke partij verschijnen in eigen persoon, in de persoon van een advocaat, houder van de stukken, of in de persoon van een bijzonder gemachtigde.

De rechtbank kan weigeren laatstgenoemde te erkennen. Zij kan echter ook bevelen dat de beklaagde in persoon verschijnt.

Tegen de krachtens het voorgaand lid genomen beslissingen kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend ».

In de samenvatting van de adviezen van de heren Procureurs-Generaal hebben wij erop gewezen dat de heer Procureur-Generaal te Luik voorstelt, in de tekst van het wetsvoorstel de woorden « De gedaagde » te vervangen door de woorden « Elke betrokken persoon ».

Artikel 152 heeft betrekking op de beklaagde, de burgerlijk aansprakelijke partij (R. P. D. B. v^o Procédure pénale, n° 508) en zelfs op de burgerlijke partij (Nouvelles, Procédure pénale, v^o Des Tribunaux de police, n° 277).

In zover zij betrekking heeft op de burgerlijke partij past de uitdrukking « gedaagde » niet, omdat de burgerlijke partij niet gedaagd wordt. Deze uitdrukking moet dus worden vervangen door de woorden « De beklaagde, de burgerlijk aansprakelijke partij en de burgerlijke partij », zoals wij dit gedaan hebben in de hierboven voorgestelde tekst.

Indien de Procureur-Generaal te Luik een meer algemene uitdrukking voorstelt, dan bedoelt hij o.m. de verzekeraar en de verzekerde, die krachtens artikel 9 van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte verzekering

On le comprend d'autant moins, qu'ils maintiennent sans modification l'alinéa 1er de l'article 207 qui concerne également la requête.

Il y aurait lieu, à notre avis, soit de supprimer l'article 4 de la proposition, soit, si l'on veut exprimer les règles relatives de la représentation en matière de déclaration d'appel, de le rédiger comme suit :

« Un article 203bis, rédigé comme suit, est inséré dans le code d'instruction criminelle :

« Le condamné, la partie civilement responsable et la partie civile pourront interjeter appel soit personnellement, soit par avoué, soit par un fondé de procuration spéciale. Dans ce dernier cas, la procuration sera annexée à l'acte d'appel ».

B. — Fondé de procuration spéciale.

Ainsi que nous l'avons dit précédemment, la présente proposition ne prévoit plus la représentation des parties par un fondé de procuration spéciale devant le tribunal correctionnel.

On ne peut qu'approuver cette modification de la proposition précédente, qui répond à l'avis unanime de MM. les Procureurs généraux (v. p. 3 et 4).

En ce qui concerne l'article 152 nouveau, qui maintient la représentation par fondé de procuration spéciale devant le tribunal de police, il semble opportun d'ajouter à l'alinéa 1, comme le suggère M. le Procureur général de Bruxelles, que le fondé de procuration spéciale devra être agréé par le tribunal et que la décision prise par celui-ci sera, à cet égard, sans recours.

Nous proposons de rédiger comme suit l'article 152 nouveau :

« Le prévenu, la partie civilement responsable et la partie civile comparaitront par eux-mêmes, par un avocat porteur de pièces ou par un fondé de procuration spéciale.

Le tribunal pourra refuser d'agréer ce dernier. Il pourra également ordonner la comparution en personne.

Les décisions prises par le tribunal, en vertu de l'alinéa précédent, seront sans recours ».

Nous avons signalé, dans le résumé des avis de MM. les Procureurs généraux, que M. le Procureur général de Liège suggère de remplacer dans le texte de la proposition les mots « La personne citée » par « Toute personne en cause ».

L'article 152 vise le prévenu, la partie civilement responsable (R.P.D.B. v^o Procédure pénale, n° 508) et même la partie civile (Nouvelles, Procédure pénale, v^o Des Tribunaux de police, n° 277).

En tant qu'elle s'applique à la partie civile, l'expression « personne citée » est inadéquate, la partie civile n'étant pas citée. Il convient donc, à cet égard, de remplacer cette expression par les mots : « Le prévenu, la partie civilement responsable et la partie civile » comme nous l'avons fait dans le texte proposé ci-dessus.

Si M. le Procureur général de Liège suggère une expression plus générale, c'est pour viser, en outre, l'assureur et le preneur d'assurance qui, en vertu de l'article 9 de la loi du 1er juillet relative à l'assurance obligatoire, peuvent

in de zaak kunnen betrokken worden of vrijwillig kunnen optreden in elke tegen de verzekerde ingestelde vordering tot herstelling.

Wij menen dat op dit voorstel niet mag worden ingegaan.

De bepalingen van het Wetboek van Strafvordering regelen alleen de in dit wetboek bedoelde rechtsplegingen. Zij kunnen geen toestanden regelen die alleen in bijzondere wetten worden behandeld. Het is in de wet betreffende de verplichte verzekering dat de vertegenwoordiging van de krachtens deze wet in de zaak betrokken personen eventueel moet worden geregeld.

Het voorstel van de Procureur-Generaal te Luik moet om dezelfde reden worden afgewezen ten aanzien van de aanwijzing, krachtens artikel 185, van de personen die zich mogen laten vertegenwoordigen.

2. Gevallen waarin partijen zich vóór de correctionele rechtbank mogen laten vertegenwoordigen.

A. — Burgerlijke partij en burgerlijk aansprakelijke partij.

(§ 2 van art. 185 nieuw).

Wij menen in dit verband het standpunt van de Procureur-Generaal te Gent te kunnen bijtreden, namelijk dat de correctionele rechtbank het recht moet hebben te bevelen de burgerlijke partij of de burgerlijke aansprakelijke partij in persoon verschijnen.

Artikel 182. § 2 zou dus luiden als volgt :

« § 2. — De burgerlijke partij en de burgerlijk aansprakelijke partij mogen zich laten vertegenwoordigen.

De rechtbank mag evenwel de persoonlijke verschijning bevelen en tegen deze beslissing kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend ».

Op te merken valt dat deze vertegenwoordiging thans reeds wordt aanvaard (z. Rép. prat. Dr. belge, v° Procédure pénale, n°s 622, 623 en 624).

B. — Beklaagde.

Artikel 2 neemt de regel over die ingeschreven is in het huidige artikel 185 van het Wetboek van Strafvordering.

De beklagde kan zich laten vertegenwoordigen in de zaken betreffende misdrijven, die geen gevangenisstraf meebrengen, maar de rechtbank heeft het recht te bevelen dat hij in persoon verschijnt.

Bovendien aanvaardt de rechtsleer de vertegenwoordiging van de beklagde in volgende gevallen :

1°) wanneer alleen de burgerlijke vordering bij de rechtbank aanhangig blijft;

2°) wanneer er slechts uitspraak moet worden gedaan over een exceptie of een incident dat de grond van de zaak niet raakt, bij voorbeeld om uitstel van de zaak te vragen, om de nietigheid van de dagvaarding zonder verdediging ten gronde voor te stellen, om een prejudiciële exceptie voor te stellen om een exceptie van onbevoegdheid die de grond van de zaak niet raakt, voor te stellen, om de verjaring in te roepen en de onontvankelijkheid van de vervolging te doen voorstellen in geval van overlijden van de echtgenoot van de van overspel betichte vrouw (R. P. D. B. v° Procédure pénale n°s 618 en 619).

Het voorstel heeft ten doel deze afwijkingen in artikel 185 van het Wetboek van Strafvordering op te nemen, benevens

être mis en cause ou intervenir volontairement dans toute action en réparation intentée contre l'assuré.

Nous croyons qu'il n'y a pas lieu de suivre cette suggestion.

Les dispositions du code de procédure pénale ne règlent que les procédures prévues par ce code. Elles ne peuvent viser des situations qui ne sont prévues que par des lois particulières. C'est dans la loi sur l'assurance obligatoire que la représentation des personnes mises en cause, en vertu de cette loi doit éventuellement être organisée.

La suggestion de M. le Procureur général de Liège doit être rejetée, pour le même motif, en ce qui concerne la désignation par l'article 185 des personnes admises à se faire représenter.

2. Cas dans lesquels les parties sont admises à se faire représenter devant le tribunal correctionnel.

A. — Partie civile et partie civilement responsable.

(§ 2 de l'art. 185 nouveau).

Nous croyons pouvoir adopter, à cet égard, la manière de voir du Procureur général de Gand et réserver au tribunal correctionnel la faculté d'ordonner la comparution en personne de la partie civile ou de la partie civilement responsable.

Le § 2 de l'article 182 deviendrait donc :

« § 2. — La partie civile et la partie civilement responsable pourront se faire représenter.

Le tribunal pourra néanmoins ordonner la comparution en personne et cette décision sera sans recours ».

Remarquons que cette représentation est déjà actuellement admise (voir Rép. prat. dr. belge, v° Procédure pénale, n°s 622, 623 et 624).

B. — Prévenu.

L'article 2 reproduit la règle inscrite dans l'article 185 actuel du code d'instruction criminelle.

Le prévenu peut se faire représenter dans les affaires relatives à des délits qui n'entraînent pas la peine d'emprisonnement, mais le tribunal a la faculté d'ordonner sa comparution en personne.

La doctrine admet, en outre, la représentation du prévenu devant le tribunal correctionnel dans les cas suivants :

1°) lorsque l'action civile subsiste seule devant le tribunal;

2°) lorsqu'il ne s'agit que de statuer sur une exception ou un incident indépendant du fond, par exemple pour solliciter une remise de la cause, pour proposer la nullité de la citation sans défense au fond, pour proposer une exception préjudicielle, pour proposer une exception d'incompétence indépendante du fond, pour invoquer la prescription et pour faire proposer la non-recevabilité de la poursuite en cas de décès du mari de la femme prévenue d'adultère (R. P. D. V. v° Procédure pénale, n°s 618 et 619).

La proposition introduit ces dérogations dans l'article 185 du code d'instruction criminelle et y ajoute le cas

het geval waarin de beklaagde « het bewijs levert van de langdurige onmogelijkheid in persoon te verschijnen of wanneer het een zaak betreft die, ofschoon zij tot de bevoegdheid van de politierechtbank behoort, enkel ten gevolge van samenhang voor de correctionele rechtbank is gebracht ».

Voor deze afwijkingen worden twee afzonderlijke regelingen voorgesteld.

Wanneer de zaak voor de correctionele rechtbank wordt gebracht wegens samenhang, wanneer het slechts een uitspraak betreft over een exceptie of een incident dat de grond van de zaak niet raakt en wanneer alleen burgerlijke belangen ter sprake komen, is de vertegenwoordiging rehtens, evenals in de zaken die betrekking hebben op wanbedrijven die geen gevangenisstraf meebrengen. Toch kan de rechtbank bevelen dat de beklaagde in persoon verschijnt (§ 3).

Wanneer de zaak niet op de gestelde datum kan worden gehoord of wanneer de beklaagde het bewijs levert van de langdurige onmogelijkheid in persoon te verschijnen, mag de rechtbank de vertegenwoordiging toestaan. Tegen haar beslissing kan geen rechtsmiddel worden aangewend en bovendien is zij herroepelijk (§ 4).

Volgens ons zou de eerste regeling moeten toepasselijk zijn wanneer de zaak niet op de gestelde datum kan worden gehoord.

De eerste regeling is immers van toepassing wanneer de verschijning in persoon van generlei belang wordt geacht.

In bedoeld geval nu heeft de verschijning in persoon ook generlei belang. De rechtbank heeft geen reden om zich te verzetten tegen de vertegenwoordiging, wanneer zij instemt met het door de advocaat gevraagde uitstel of vaststelt dat de tijd ontbreekt om de zaak te onderzoeken.

Het opnemen van dit geval in de eerste groep van afwijkingen kan gemakkelijk gebeuren door de vervanging in § 3 van de woorden « ten slotte, indien er enkel moet beslist worden over een exceptie of een incident, dat de grond van de zaak niet raakt » door « wanneer de zaak niet ten gronde wordt berecht ».

Door de gevallen aldus te groeperen, hebben wij in § 4 nog slechts het geval waarin de rechtbank toch de vertegenwoordiging kan toestaan ofschoon ten gronde uitspraak wordt gedaan over een wanbedrijf dat tot de bevoegdheid van de correctionele rechtbank behoort en gevangenisstraf meebrengt.

Dit geval doet zich voor wanneer de beklaagde « het bewijs levert van de langdurige onmogelijkheid in persoon te verschijnen ».

De eerste voorstellen (stuk 318, zitting 1948-1949; 284, zitting 1949-1950 en 233, zitting 1950) hadden slechts ten doel de vertegenwoordiging mogelijk te maken wanneer de beklaagde niet kon verschijnen wegens ziekte, en dan moest de advocaat nog in het bezit zijn van een bijzondere volmacht.

Evenals het voorstel van 5 december 1950 (stuk n° 63, zitting 1950) heeft het huidige voorstel betrekking op de vertegenwoordiging in alle gevallen waarin de beklaagde onmogelijk in persoon kan verschijnen. Het volstaat dat de beklaagde om enigerlei reden, zoals ziekte, invaliditeit of verwijdering voorgoed of voor lange tijd, in de onmogelijkheid is in persoon te verschijnen (Toelichting van het voorstel, bl. 2). De vertegenwoordiging moet evenwel door de rechtbank toegestaan worden en tegen haar beslissing kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend en zij is herroepelijk. Bovendien heeft de rechtbank het recht de onmogelijkheid om te verschijnen na te gaan op kosten van de beklaagde en een geldboete van 26 tot 200 frank uit te spreken indien zijn bewering vals blijkt te zijn.

Zoals zij thans wordt voorgesteld biedt de hervorming een zeker aantal waarborgen, die de gevaren ervan beperken.

où « le prévenu justifie de l'impossibilité prolongée de comparaître en personne et le cas où il s'agit d'une affaire qui, étant de la compétence du tribunal de police, n'a été portée devant le tribunal correctionnel que par l'effet de la connexité ».

Elle soumet ces dérogations à deux régimes différents.

Lorsque l'affaire n'est portée devant le tribunal correctionnel que par l'effet de la connexité, lorsqu'il s'agit seulement de statuer sur une exception ou un incident ne touchant pas au fond de l'affaire et lorsque les intérêts civils sont seuls en cause, la représentation est de droit comme dans les affaires relatives à des délits qui n'entraînent pas la peine d'emprisonnement. Néanmoins, le tribunal peut ordonner la comparution du prévenu en personne (§ 3).

Lorsque la cause ne peut être entendue à la date fixée et lorsque le prévenu justifie de l'impossibilité prolongée de comparaître en personne, le tribunal peut autoriser la représentation. Sa décision n'est susceptible d'aucun recours et est, de plus, révocable (§ 4).

Il y aurait lieu, à notre avis, de soumettre au premier régime le cas où la cause ne peut être entendue à la date fixée.

Le premier régime est, en effet, applicable dans les cas où la comparution en personne est présumée ne présenter aucun intérêt.

Or, dans le cas envisagé, la comparution en personne n'offre certainement aucun intérêt. On ne conçoit pas que le tribunal qui admet la remise sollicitée par l'avocat ou constate qu'il n'a pas le temps de procéder à l'examen de l'affaire déclare ne pouvoir admettre la représentation.

L'intégration de ce cas dans le premier groupe de dérogations peut se faire aisément en remplaçant au § 3 les mots « enfin s'il s'agit seulement de statuer sur une exception ou un incident ne touchant pas au fond de l'affaire » par « lorsqu'il ne s'agit pas de juger le fond de l'affaire ».

En groupant ainsi les cas nous n'avons plus dans le § 4 que celui où, s'agissant de juger le fond d'une affaire relative à un délit qui est de la compétence du tribunal correctionnel et qui entraîne la peine d'emprisonnement, la représentation peut néanmoins être admise par le tribunal.

Ce cas est celui où le prévenu « justifie de l'impossibilité prolongée de comparaître en personne ».

Les premières propositions (doc. 318 de la session 1948-1949; 284 de la session 1949-1950 et 233 de la session 1950) ne visaient à autoriser la représentation que dans le cas d'impossibilité de comparaître en raison de l'état de santé et encore l'avocat devait-il alors être porteur d'une procuration spéciale.

Comme la proposition du 5 décembre 1950 (doc. n° 63 de la session 1950), la présente proposition prévoit la représentation dans tous les cas d'impossibilité de comparaître. Il suffit que le prévenu se trouve, pour un motif quelconque, tel que maladie, invalidité ou éloignement, définitivement ou pour un terme prolongé, dans l'impossibilité de comparaître en personne. (Développements de la proposition, p.2). Mais la représentation doit être autorisée par le tribunal et la décision de celui-ci n'est pas susceptible de recours et est révocable. De plus, le texte prévoit la faculté pour le tribunal de procéder à la vérification de l'impossibilité de comparaître au frais du prévenu et de prononcer une amende de 26 à 200 francs à charge du prévenu si son allégation s'est révélée fausse.

Telle qu'elle est actuellement présentée, la réforme offre un certain nombre de garanties qui en diminuent les dangers.

Enkel tegen het laatste geval zijn bezwaren in te brengen.

De hervorming kan worden aanvaard, wanneer de onmogelijkheid om te verschijnen het gevolg is van de gezondheidstoestand van de beklaagde (ziekte of lichaamsgebrek waardoor hij belet wordt zich te verplaatsen).

Dit geval komt het meest voor en is vrij gemakkelijk na te gaan.

Maar de vertegenwoordiging mag niet worden toegestaan, als de onmogelijkheid om te verschijnen het gevolg is van de verwijdering.

Indien de vertegenwoordiging van de beklaagde in dat geval wordt toegestaan, wordt, voor allen die daartoe over de nodige middelen beschikken, de mogelijkheid geschapen om zich aan het verschijnen te onttrekken door te gepasten tijde op reis te gaan.

Zeker de rechtbank kan de aangevoerde onmogelijkheid doen nagaan, maar deze controle kan alleen maar zekerheid verschaffen over het materiele feit zelf en niet over de redenen van de verwijdering.

Des te meer valt hier voor bedrog te vrezen, dat er in het tweede lid van § 4 geen straf op wordt gesteld. Deze bepaling doelt enkel op het feit dat iemand zich ten onrechte heeft beroepen op de langdurige onmogelijkheid om te verschijnen, maar niet op het feit dat hij zich vrijwillig in die onmogelijkheid heeft geplaatst om niet te moeten verschijnen.

Derhalve zijn wij van mening dat de vertegenwoordiging enkel mag worden toegestaan in de gevallen waarin de onmogelijkheid om te verschijnen het gevolg is van de gezondheidstoestand.

Ingeval de hervormingen worden aangenomen, stellen wij voor, de §§ 3 en 4 van het nieuwe artikel 185 van het Wetboek van Strafvordering te doen luiden als volgt:

« Artikel 185. — § 3. — De beklaagde kan zich laten vertegenwoordigen in zaken betreffende misdrijven, die geen gevangenisstraf medebrengen en in zaken, die daar zij tot de bevoegdheid van de politierechtbank behoren, enkel wegens samenhang voor de correctionele rechtbank zijn gebracht. Hij mag zich eveneens laten vertegenwoordigen indien er niet moet beslist worden over de grond van de zaak, of indien alleen de burgerlijke belangen erbij zijn betrokken.

De rechtbank kan echter bevelen dat de beklaagde in persoon verschijnt en tegen deze beslissing kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend.

§ 4. — Vertegenwoordiging van de beklaagde kan bovendien door de rechtbank worden toegestaan, wanneer de beklaagde het bewijs levert van de langdurige onmogelijkheid in persoon te verschijnen wegens zijn gezondheidstoestand.

Tegen de beslissing van de rechtbank kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend en zij is herroepelijk.

De kosten van onderzoek van de langdurige onmogelijkheid te verschijnen vallen ten laste van de veroordeelde beklaagde. Zij vallen ten laste van de beklaagde, in geval van vrijspraak, indien de langdurige onmogelijkheid te verschijnen valselijk werd aangevoerd. In dit laatste geval, kan de beklaagde bovendien worden veroordeeld tot geldboete van 26 tot 200 frank, die in hetzelfde vonnis wordt uitgesproken ».

In de toelichting wijzen de indieners van het voorstel erop, dat de regelen betreffende de vertegenwoordiging ook gelden in geval van verzet tegen een bij verstek gewezen vonnis: de verschijning die van hem die verzet doet wordt geëist is dezelfde als die welke vanwege een andere beklaagde wordt geëist. Dat komt nog beter tot uiting in politiezaken, aangezien de regelen betreffende

Seul le dernier cas donne lieu à des objections.

La réforme peut être admise en ce qui concerne l'impossibilité de comparaître résultant de l'état de santé du prévenu (maladie ou infirmité l'empêchant de se déplacer).

C'est le cas le plus fréquent et la vérification en est relativement aisée.

Mais on ne peut prévoir la représentation lorsque l'impossibilité de comparaître résulte de l'éloignement.

Autoriser, dans ce cas, la représentation du prévenu, c'est créer la possibilité pour tous ceux qui en ont les moyens de se soustraire à la comparution par l'organisation d'un voyage au moment opportun.

Sans doute, le tribunal peut-il faire procéder à la vérification de l'impossibilité invoquée. Mais cette vérification ne peut donner de certitude que sur le fait matériel de l'éloignement et non sur les motifs de celui-ci.

La fraude est d'autant plus à craindre qu'elle n'est pas réprimée dans le second alinéa du § 4. Cette disposition ne vise que le fait d'avoir invoqué faussement l'impossibilité prolongée de comparaître et non le fait de s'être mis volontairement dans cette impossibilité pour échapper à la comparution.

Nous pensons dès lors qu'il y a lieu de limiter la représentation aux cas où l'impossibilité de comparaître résulte de l'état de santé.

Nous proposons, pour le cas où les réformes seraient admises, de rédiger comme suit les §§ 3 et 4 de l'article 185 nouveau du Code d'instruction criminelle:

« Article 185. — § 3. — Le prévenu pourra se faire représenter dans les affaires relatives à des délits qui n'entraîneront pas la peine d'emprisonnement et dans les affaires qui, étant de la compétence du tribunal de police, n'auront été portées devant le tribunal correctionnel que par l'effet de la connexité. Il pourra également se faire représenter lorsqu'il ne s'agira pas de juger le fond de l'affaire et lorsque les intérêts civils seront seuls en cause.

Le tribunal pourra néanmoins ordonner la comparution du prévenu en personne et cette décision sera sans recours.

§ 4. — La représentation du prévenu pourra, en outre, être autorisée par le tribunal, lorsque le prévenu justifiera de l'impossibilité prolongée de comparaître en personne en raison de son état de santé.

La décision du tribunal ne sera susceptible d'aucun recours et sera révocable.

Les frais de vérification de l'impossibilité prolongée de comparaître seront mis à charge du prévenu condamné. Ils seront mis à charge du prévenu, en cas d'acquiescement, si l'impossibilité prolongée de comparaître a été invoquée faussement. En ce dernier cas, le prévenu pourra, en outre, être condamné à une amende de 26 à 200 francs, qui sera prononcée par le même jugement. »

Les auteurs de la proposition font observer, dans les développements, que les règles relatives à la représentation sont applicables en cas d'opposition à un jugement par défaut: la comparution exigée de l'opposant est la même que celle qui est exigée d'un autre prévenu. Cela apparaît mieux en matière de police, vu que les règles relatives à la représentation se trouvent inscrites après l'article concer-

de vertegenwoordiging voorkomen na het artikel dat handelt over het verschijnen op verzet; de regel is echter dezelfde in correctionele zaken.

De regelen betreffende de vertegenwoordiging gelden eveneens voor de rechtspleging vóór de rechtsmacht van beroep. Artikel 152 van het Wetboek van Strafvordering is van toepassing voor de correctionele rechtbank die in hoger beroep zetelt (art. 176; Cass. 16 juni 1930, Pas. 1930, I, 247; Cass. 20 februari 1933, Pas. 1933, I, 136). Tevens gelden de regelen van artikel 185 van het Wetboek van Strafvordering eveneens voor het Hof van beroep (art. 211, Wetboek van Strafvordering).

3. Vertegenwoordiging van de burgerlijke partij, van de burgerlijk aansprakelijke partij en van de beklaagde vóór de Raadkamer en de Kamer van inbeschuldigingstelling.

(Eerste artikel, XV, van de wet van 25 oktober 1919 en art. 223 van het Wetboek van Strafvordering; art. 3 van het voorstel.)

Volgens het wetboek van 1808 verscheen de beklaagde niet vóór de raadkamer, noch vóór de kamer van inbeschuldigingstelling. Hij beschikte alleen over de mogelijkheid vertoogschriften te richten.

Het enig artikel, n° XV, van de wet van 25 oktober 1919, die aan de kamer met een rechter de bevoegdheden van de raadkamer verleent in strafzaken, stelt de beklaagde thans in de mogelijkheid er te verschijnen en zich te verdedigen. Hetzelfde recht wordt aan de burgerlijke partij verleend ingevolge de tekstwijziging, aangebracht door het eerste artikel van de wet van 22 juli 1927.

Luidens de huidige tekst wordt uitspraak gedaan op verslag van de onderzoeksrechter, nadat de burgerlijke partij, de Procureur des Konings en de beklaagde zijn gehoord.

Krachtens een bepaling, aan het koninklijk besluit n° 258 van 24 maart 1936 toegevoegd, kan de raadkamer echter, wanneer in de zaak geen burgerlijke partij betrokken is, zonder verdere formaliteit dan het verslag van de onderzoeksrechter, op de eensluidende vordering van de procureur des Konings, de beschikkingen verlenen bepaald in de artikelen 128 en 129 van het Wetboek van Strafvordering en in artikel 4 der wet van 4 oktober 1867.

Artikel 223 van het Wetboek van Strafvordering, zoals het werd vervangen door de wet van 19 augustus 1920, bepaalt dat de beklaagde, de burgerlijke partij en hun raadslieden worden gehoord door de Kamer van inbeschuldigingstelling.

Geen van beide teksten wordt zo geïnterpreteerd dat zij de verdachte of beklaagde en de burgerlijke partij verplichten te verschijnen. Het staat de beklaagde en de burgerlijke partij vrij te beslissen of het nuttig is dat zij verschijnen (zie Braas, « Précis de Procédure pénale », D. I, blz. 374 en 396).

De indianers van het voorstel spreken in de toelichting (blz. 3) de mening uit, dat de regelen betreffende de vertegenwoordiging voor de correctionele rechtbank ook van toepassing zijn op het verschijnen voor de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling. Noch in de teksten, noch in de rechtsleer of rechtspraak hebben wij de bevestiging van deze zienswijze gevonden. Daarentegen wordt in de verhandeling van de heer R. Hayoit de Termicourt, in de « Revue de droit pénal et de criminologie » van 1924 (blz. 310 en 311), over de wet op de voorlopige hechtenis, bevestigd dat de bewoordingen van n° XV van het enig artikel der wet van 25 oktober 1919 en van artikel 223 van het Wetboek van Strafvordering inhouden dat noch de beklaagde, noch de burgerlijke partij zich

nant la comparution sur opposition; mais la règle est la même en matière correctionnelle.

Les règles relatives à la représentation sont également applicables à la procédure devant la juridiction d'appel. L'article 152 du Code d'Instruction criminelle est applicable devant le tribunal correctionnel siégeant en degré d'appel (art. 176; Cass. 16 juin 1930, Pas. 1930, I, 247; Cass. 20 février 1933, Pas. 1933, I, 136). De même, les règles de l'article 185 du Code d'Instruction Criminelle s'appliquent devant la Cour d'appel (art. 211 Code d'instruction criminelle).

3. Représentation de la partie civile, de la partie civilement responsable et du prévenu devant la Chambre du conseil et de la Chambre des mises en accusations.

(Article premier, XV, de la loi du 25 octobre 1919 et art. 223 du Code d'instruction criminelle; art. 3 de la proposition).

Sous le régime du code de 1808, l'inculpé ne paraissait pas devant la chambre du conseil ni devant la chambre des mises en accusation. Il avait seulement la faculté d'adresser des mémoires.

L'article unique, n° XV de la loi du 25 octobre 1919 qui donne à une chambre d'un juge les attributions de la chambre du conseil en matière répressive, lui permet actuellement d'y comparaître et de s'y défendre. La même faculté est accordée à la partie civile par une modification apportée au texte par l'article 1er de la loi du 22 juillet 1927.

Il est statué, porte le texte actuel, sur le rapport du juge d'instruction, la partie civile, le procureur du Roi et l'inculpé entendus.

Toutefois, en vertu d'une disposition ajoutée par l'arrêté royal n° 258 du 24 mars 1936, lorsqu'il n'y a pas de partie civile en cause, la chambre du conseil peut, sans autre formalité que le rapport du juge d'instruction, rendre, sur le réquisitoire conforme du procureur du Roi, les ordonnances prévues aux articles 128 et 129 du code d'instruction criminelle et à l'article 4 de la loi du 4 octobre 1867.

L'article 223, du Code d'Instruction criminelle, tel qu'il a été remplacé par la loi du 19 août 1920 porte que le prévenu, la partie civile et leurs conseils seront entendus par la chambre des mises en accusation.

Aucun des ces deux textes n'est interprété comme imposant à l'inculpé ou prévenu et à la partie civile de comparaître. L'inculpé et la partie civile sont libres de décider de l'utilité de leur comparution (v. Braas — Précis de Procédure pénale, t. I, p. 374 et 396).

Les auteurs de la proposition estiment que les règles relatives à la représentation devant le tribunal correctionnel sont applicables à la comparution devant la chambre du conseil et la chambre des mises en accusation (développement, p. 3). Nous n'avons trouvé confirmation de cette manière de voir ni dans les textes, ni dans la doctrine, ni dans la jurisprudence. Nous trouvons, au contraire, dans le mémoire de M. R. Hayoit de Termicourt relatif à la loi sur la détention préventive, publié dans la « Revue de droit pénal et de criminologie » de 1924 (p. 310 et 311), l'affirmation que les termes du n° XV de l'article unique de la loi du 25 octobre 1919 et de l'article 223 du code d'instruction criminelle impliquent que ni l'inculpé, ni la partie civile ne sont autorisés à se faire représenter par

door hun advocaat mogen laten vertegenwoordigen voor de onderzoeksgerechten die uitspraak moeten doen over de regeling van de rechtspleging.

Het voorstel wijzigt in elk geval n° XV van het enig artikel van de wet van 25 oktober 1919 en artikel 223 van het Wetboek van Strafvordering derwijze, dat de beklaagde, de burgerlijk aansprakelijke partij en de burgerlijke partij in alle gevallen door gemachtigde kunnen verschijnen voor deze beide rechtsmachten die, zoals in de toelichting wordt onderstreept, niet over de grond uitspraak doen.

Kunnen deze wijzigingen aanvaard worden?

De vraag is gemakkelijk te beantwoorden wat de burgerlijk aansprakelijke partij betreft. Aangezien deze partij niet behoeft te verschijnen voor de onderzoeksrechtsmachten, is er geen reden om haar vertegenwoordiging te voorzien.

De vertegenwoordiging van de burgerlijke partij lijkt ons aanvaardbaar zoals voor de correctionele rechtbanken.

De kwestie is neteliger wat de beklaagde betreft.

Weliswaar verrichten de onderzoeksgerechten zelf geen daden van onderzoek, aangezien zij slechts moeten oordelen over de aanwijzingen en vermoedens die voortvloeien uit het onderzoek van de onderzoeksrechter, en uitspraak moeten doen over de wenselijkheid van vervolgingen.

Wanneer het zaken betreft, die aanleiding geven tot betwisting kunnen zij deze taak evenwel niet behoorlijk vervullen zonder de beklaagde persoonlijk te horen.

Zoals de Procureur-Generaal te Brussel zeer terecht zegt geeft het onderzoek van dergelijke zaken aanleiding tot vragen waarop alleen de beklaagde kan antwoorden.

Eigenlijk is de toestand echter dezelfde als voor de vonnisgerechten, wanneer over de grond van een zaak moet worden beslist.

Het is niet waar te zeggen dat de onderzoeksgerechten de grond van de zaak niet onderzoeken. Weliswaar is het onderzoek oppervlakkiger dan dat van de vonnisgerechten, maar het lijdt geen twijfel dat het noodzakelijk is om de bezwaren te beoordelen en na te gaan of een beschikking van buitenvervolginstelling moet worden genomen, of wel of de zaak naar de bevoegde rechtsmachten moet worden verwezen (cf. inzake voorlopige hechtenis, de hoger vermelde verhandeling van de heer R. Hayoit de Termicourt, Rev. dr. pén. 1924, blz. 309).

Derhalve moet de vertegenwoordiging van de beklaagde vóór de onderzoeksgerechten onder dezelfde regelen vallen als de vertegenwoordiging vóór de vonnisgerechten tijdens de debatten over de grond van de zaak.

* * *

De Minister stelde dan op basis van bovenstaand advies van het Departement aan Uwe Commissie voor het wetsvoorstel als volgt te wijzigen:

Eerste artikel.

Artikel 152 van het Wetboek van Strafvordering wordt vervangen door wat volgt:

« Artikel 152. — De beklaagde, de burgerlijk aansprakelijke partij en de burgerlijke partij verschijnen in eigen persoon, in de persoon van een advocaat, houder van de stukken, of in de persoon van een bijzonder gemachtigde.

De rechtbank kan weigeren laatstgenoemde te erkennen. Zij kan ook bevelen dat hij in persoon verschijnt.

Tegen de door de rechtbank krachtens het voorgaande lid genomen beslissingen kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend. »

leur avocat devant les juridictions d'instruction appelées à statuer sur le règlement de la procédure.

Quoi qu'il en soit, la proposition modifie le n° XV de l'article unique de la loi du 25 octobre 1919 et l'article 223 du Code d'instruction criminelle de telle manière que le prévenu, la partie civilement responsable et la partie civile puissent dans tous les cas, comparaître par mandataire devant ces deux juridictions qui, soulignent les développements, ne jugent pas le fond de l'affaire.

Faut-il admettre ces modifications?

La question est facile à résoudre en ce qui concerne la partie civilement responsable. Comme cette partie n'est pas appelée à comparaître devant les juridictions d'instruction, il n'y a aucune raison de prévoir sa représentation.

La représentation de la partie civile nous paraît pouvoir être admise comme devant les tribunaux correctionnels.

La question est plus délicate lorsqu'il s'agit du prévenu.

Sans doute les juridictions d'instruction n'accomplissent-elles pas par elles-mêmes des actes d'instruction, leur mission étant d'apprécier les indices et présomptions qui découlent de recherches effectuées par le juge d'instruction et de statuer sur l'opportunité des poursuites.

Mais elles ne peuvent accomplir convenablement cette mission, dans les affaires qui prêtent à discussion, sans entendre l'inculpé en personne.

Comme le dit fort justement M. le Procureur général de Bruxelles, l'examen de ces affaires soulève des questions auxquelles, seul, l'inculpé peut répondre.

En réalité, la situation est semblable à celle qui se présente devant les juridictions de jugement lorsqu'il s'agit de juger le fond de l'affaire.

Il n'est pas vrai de dire que les juridictions d'instruction n'examinent pas le fond de l'affaire. Cet examen est sans doute plus superficiel que celui auquel procèdent les juridictions de jugement mais on ne peut contester qu'il soit nécessaire pour apprécier les charges et décider s'il convient de rendre une ordonnance de non-lieu ou de renvoyer devant les juridictions compétentes (cf. en matière de détention préventive, le mémoire cité ci-dessus de M. R. Hayoit de Termicourt, Rev. dr. pén. 1924 p. 309).

En conséquence, la représentation de l'inculpé devant les juridictions d'instruction doit être soumise aux mêmes règles que la représentation devant les juridictions de jugement au cours des débats sur le fond.

* * *

Se fondant sur l'avis ci-dessus du Département, le Ministre propose ensuite de modifier la proposition de loi comme suit:

Article premier.

L'article 152 du Code d'instruction criminelle est remplacé par les dispositions suivantes:

« Article 152. — Le prévenu, la partie civilement responsable et la partie civile comparaitront par eux-mêmes, par un avocat porteur des pièces ou par un fondé de procuration spéciale.

Le tribunal pourra refuser d'agréer ce dernier. Il pourra également ordonner la comparution en personne.

Les décisions prises par le tribunal en vertu de l'alinéa précédent, seront sans recours. »

Art. 2.

Artikel 185 van het Wetboek van Strafvordering wordt vervangen door wat volgt :

« Artikel 185. — § 1. — De burgerlijke partij en de burgerlijk aansprakelijke partij mogen zich laten vertegenwoordigen.

De rechtbank mag evenwel de persoonlijke verschijning bevelen en tegen deze beslissing kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend. »

§ 2. — De beklaagde kan zich laten vertegenwoordigen in zaken betreffende misdrijven, die geen gevangenisstraf medebrengen en in zaken die, daar zij tot de bevoegdheid van de politierechtbank behoren, enkel wegens samenhang voor de correctionele rechtbank zijn gebracht. Hij mag zich eveneens laten vertegenwoordigen indien er niet moet beslist worden over de grond van de zaak, of de burgerlijke belangen erbij zijn betrokken.

De rechtbank kan echter bevelen dat de beklaagde in persoon verschijnt en tegen deze beslissing kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend.

§ 3. — Vertegenwoordiging van de beklaagde kan bovendien door de rechtbank worden toegestaan, wanneer de beklaagde het bewijs levert van de langdurige onmogelijkheid in persoon te verschijnen wegens zijn gezondheids-toestand.

Tegen de beslissing van de rechtbank kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend en zij is herroepelijk.

De kosten van onderzoek van de langdurige onmogelijkheid te verschijnen vallen ten laste van de veroordeelde beklaagde. Zij vallen ten laste van de beklaagde, in geval van vrijspraak, indien de langdurige onmogelijkheid te verschijnen valselijk werd aangevoerd. In dit laatste geval kan de beklaagde bovendien worden veroordeeld tot geldboete van 26 tot 200 frank, die in hetzelfde vonnis wordt uitgesproken.

De bepalingen van Boek I van het Strafwetboek, hoofdstuk VII en artikel 85 niet uitgezonderd, zijn van toepassing op het in vorig lid bedoelde misdrijf.

§ 4. — In alle gevallen waarin partijen zich vóór de rechtbank kunnen laten vertegenwoordigen, geschiedt deze vertegenwoordiging door een pleitbezorger of door een advocaat, houder van de stukken. »

Art. 3.

§ 1. — De volgende tekst wordt ingevoegd tussen het eerste en het tweede lid van n° XV van het door de wet van 22 juli 1927 en door het koninklijk besluit n° 258 van 24 maart 1936 gewijzigde enige artikel der wet van 25 oktober 1919 tot tijdelijke wijziging van de rechterlijke inrichting en van de rechtspleging voor de hoven en rechtbanken :

« De burgerlijke partij kan zich laten vertegenwoordigen onder de voorwaarden bepaald in de §§ 1 en 4 van artikel 185 van het Wetboek van Strafvordering. Vertegenwoordiging van de beschuldigde kan door de raadskamer worden geoorloofd onder de voorwaarden bepaald in de §§ 3 en 4 van hetzelfde artikel. »

§ 2. — Artikel 223 van het Wetboek van Strafvordering, gewijzigd door het enig artikel van de wet van 19 augustus 1920, wordt aangevuld met een lid dat luidt als volgt :

Art. 2.

L'article 185 du code d'instruction criminelle est remplacé par les dispositions suivantes :

« Article 185. — § 1. — La partie civile et la partie civilement responsable pourront se faire représenter.

Le tribunal pourra néanmoins ordonner la comparution en personne et cette décision sera sans recours.

§ 2. — Le prévenu pourra se faire représenter dans les affaires relatives à des délits qui n'entraîneront pas la peine d'emprisonnement et dans les affaires qui, étant de la compétence du tribunal de police, n'auront été portées devant le tribunal correctionnel que par l'effet de la connexité. Il pourra également se faire représenter lorsqu'il ne s'agira pas de juger le fond de l'affaire et lorsque les intérêts civils seront seuls en cause.

Le tribunal pourra néanmoins ordonner la comparution du prévenu en personne et cette décision sera sans recours.

§ 3. — La représentation du prévenu pourra, en outre, être autorisée par le tribunal, lorsque le prévenu justifiera de l'impossibilité prolongée de comparaître en personne en raison de son état de santé.

La décision du tribunal ne sera susceptible d'aucun recours et sera révocable.

Les frais de vérification de l'impossibilité prolongée de comparaître seront mis à charge du prévenu condamné. Ils seront mis à charge du prévenu, en cas d'acquiescement, si l'impossibilité prolongée de comparaître a été invoquée faussement. En ce dernier cas, le prévenu pourra, en outre, être condamné à une amende de 26 à 200 francs, qui sera prononcée par le même jugement.

Les dispositions du Livre I du Code pénal, sans exception du chapitre VII et de l'article 85, sont applicables à l'infraction prévue à l'alinéa précédent.

§ 4. — Dans tous les cas où les parties peuvent se faire représenter devant le tribunal, cette représentation aura lieu par un avoué ou par un avocat porteur des pièces. »

Art. 3.

§ 1. — La disposition suivante est insérée entre le deuxième et le troisième alinéa du n° XV, modifié par la loi du 22 juillet 1927 et par l'arrêté royal n° 258 du 24 mars 1936 de l'article unique de la loi du 25 octobre 1919 modifiant temporairement l'organisation judiciaire et la procédure devant les cours et tribunaux :

« La partie civile peut se faire représenter dans les conditions prévues par les §§ 1 et 4 de l'article 185 du Code d'Instruction criminelle. La représentation de l'inculpé peut être autorisée par la chambre du conseil dans les conditions prévues par les §§ 3 et 4 du même article. »

§ 2. — L'article 223 du code d'instruction criminelle, remplacé par l'article unique de la loi du 19 août 1920, est complété par l'alinéa suivant :

« De burgerlijke partij en de beklaagde mogen zich laten vertegenwoordigen met inachtneming van de inzake verschijning vóór de raadkamer gelden regelen. »

Art. 4.

In het Wetboek van Strafvordering wordt een artikel 203bis ingevoegd, dat luidt als volgt :

« Artikel 203bis. — De veroordeelde, de burgerlijk aansprakelijke partij en de burgerlijke partij mogen hoger beroep instellen hetzij in persoon, hetzij door pleitbezorger, hetzij door een bijzonder gemachtigde. In dit laatste geval wordt de volmacht aan de akte van beroep vastgehecht. »

* * *

Uwe Commissie voor de Justitie aanvaardde, met instemming van de indiener van het wetsvoorstel, bovenstaande tekst als basis van discussie.

Artikel 1, de vertegenwoordiging van partijen regelend vóór de Rechtbank van Politie, werd ongewijzigd goedgekeurd.

In artikel 2, slaande op de vertegenwoordiging vóór de Correctionele Rechtbank, bracht Uwe Commissie volgende wijziging aan :

a) zij beslist in § 2 de woorden « en in zaken die, daar zij tot de bevoegdheid van de politierechtbank behoren, enkel wegens samhang voor de correctionele rechtbank zijn gebracht » weg te laten. Juist wegens het bestaan immers van samenhang tussen het wanbedrijf, gepleegd door een betichte, en de overtreding, begaan door een medebetichte, kan de persoonlijke aanwezigheid van laatstgenoemde ter zitting van werkelijk belang zijn voor de behandeling en beoordeling van het misdrijf van de hoofdbetichte;

b) in § 3 schrapte Uwe Commissie de woorden « wegens zijn gezondheidstoestand ». Uwe Commissie was van oordeel dat de betichte niet alleen wegens ziekte doch ook wegens elke andere verschoonbare reden tot langdurige onmogelijkheid om persoonlijk aanwezig te zijn gerechtigd moet kunnen worden zich te laten vertegenwoordigen ter zitting;

c) Uwe Commissie achtte de woorden « en zij is herroepelijk » in het tweede lid van § 3 van artikel 2 niet bijster gelukkig. Zij was het wel eens met de bedoeling ervan, namelijk aan de rechter, in de loop der behandeling ter zitting toe te laten terug te komen op zijn eerste beslissing en dus de persoonlijke verschijning van betichte te bevelen. Een commissaris stelde voor de woorden « en zij is herroepelijk » te vervangen door de tekst van het tweede lid van de voorgaande paragraaf. Uwe Commissie was het hiermee eenparig eens.

Aan artikel 3, waarvan § 1 de vertegenwoordiging vóór de Raadkamer en § 2 deze vóór de Kamer van inbeschluidigingstelling regelt, bracht Uwe Commissie een vrij grondige wijziging. Zij keerde terug tot het systeem van het originele wetsvoorstel door toe te laten dat de beklaagde hier altijd mag vertegenwoordigd zijn. Uwe Commissie nam nochtans tevens aan dat ook hier de rechter de persoonlijke verschijning mag bevelen.

« La partie civile et le prévenu peuvent se faire représenter suivant les règles prévues pour la comparution devant la chambre du conseil. »

Art. 4.

Un article 203bis, rédigé comme suit, est inséré dans le code d'instruction criminelle :

« Article 203bis. — Le condamné, la partie civilement responsable et la partie civile pourront interjeter appel soit personnellement, soit par avoué, soit par un fondé de procuration spéciale. Dans ce dernier cas, la procuration sera annexée à l'acte d'appel. »

* * *

Avec l'accord de l'auteur de la proposition de loi, votre Commission de la Justice a pris le texte ci-dessus comme base de discussion.

L'article premier, concernant la représentation des parties devant le tribunal de police, a été adopté sans modification.

A l'article 2, se rapportant à la représentation devant le tribunal correctionnel, votre Commission a apporté les modifications suivantes :

a) elle a décidé de supprimer, au § 2, les mots suivants : « et dans les affaires qui, étant de la compétence du tribunal de police, n'auront été portées devant le tribunal correctionnel que par l'effet de la connexité ». En effet, c'est précisément en raison de l'existence de la connexité entre le délit, commis par un prévenu, et l'infraction commise par un co-prévenu, que la présence personnelle de ce dernier à l'audience peut avoir une réelle importance pour l'instruction et l'appréciation de l'infraction commise par le prévenu principal;

b) au § 3, votre Commission a supprimé les mots : « en raison de son état de santé ». Votre Commission était d'avis que le prévenu doit avoir l'occasion de se faire représenter à l'audience, non seulement en raison de maladie, mais aussi pour tout autre motif acceptable justifiant l'impossibilité prolongée de comparaître en personne;

c) votre Commission a estimé peu heureux le choix des termes « et sera révocable », au deuxième alinéa du § 3 de l'article 2. Elle était d'accord sur leur portée, à savoir : accorder au juge le droit de revenir sur sa première décision au cours de l'audience et d'ordonner, par conséquence, la comparution en personne. Un commissaire a proposé de remplacer les mots « et sera révocable » par le texte du deuxième alinéa du paragraphe précédent. Votre Commission s'y est ralliée à l'unanimité.

A l'article 3, dont le § 1er règle la représentation devant la Chambre du conseil et le § 2 celle devant la Chambre des mises en accusation, votre Commission a apporté une modification assez importante. Elle a rétabli le système de la proposition initiale en permettant au prévenu de toujours se faire représenter devant celles-ci. Toutefois, votre Commission a admis qu'ici également le juge pourra toujours ordonner la comparution en personne.

Uwe Commissie wijzigde derhalve § 1 van artikel 3 als volgt :

« De burgerlijke partij en de beklaagde mogen zich laten vertegenwoordigen door een pleitbezorger of door een advocaat, houder van de stukken.

» De raadkamer kan niettemin de persoonlijke verschijning bevelen; tegen deze beslissing kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend ».

Het was onnodig de tekst van § 2 van artikel 3 te wijzigen, gezien deze voor de behandeling vóór de Kamer van inbeschuldigingstelling eenvoudig verwijst naar de regelen voorzien voor de Raadkamer.

In *artikel 4*, houdende de wijze, waarop beroep kan aangetekend worden, voegde Uwe Commissie na de woorden « hetzij door een pleitbezorger » de woorden « door een advocaat houder van de stukken » in. Ook hier was Uwe Commissie het eens met het oorspronkelijke wetsvoorstel dat de advocaat gerechtigd moet zijn zonder houder te zijn van een bijzondere volmacht beroep in naam van zijn cliënt ter griffie aan te tekenen. De advocaat zal van dat recht met de nodige omzichtigheid en voorzichtigheid gebruik maken ten einde te voorkomen dat ooit een cliënt zou kunnen verwijten dat beroep werd aangetekend zonder opdracht. Wanneer trouwens thans de pleitbezorger beroep aantekent, doet hij zulks haast altijd op eenvoudig verzoek van de advocaat, die uit naam van de cliënt spreekt.

Uwe Commissie besliste eindelijk, in overeenstemming met het wetsvoorstel, een *artikel 5* toe te voegen, een zelfde regeling voorziende voor het aantekenen van cassatie als voor het aantekenen van beroep.

Dit artikel zal luiden als volgt :

« Het tweede lid van artikel 417 van het Wetboek van Strafvordering wordt door de volgende bepaling vervangen :

« Deze verklaring kan in dezelfde vorm door een pleitbezorger, door de advocaat houder van de stukken of door een bijzondere gemachtigde worden gedaan; in dit laatste geval blijft de volmacht aan de verklaring vastgehecht. »

De nieuwe tekst, door Uwe Commissie aanvaard, werd door haar, zoals hij hierna voorkomt, eenparig goedgekeurd.

De Verslaggever,

L. ROMBAUT.

De Voorzitter a. i.,

M.-A. PIERSON.

Votre Commission a dès lors modifié comme suit le § 1er de l'article 3 :

« La partie civile et l'inculpé peuvent se faire représenter par avoué ou par un avocat porteur des pièces.

» La chambre du conseil pourra néanmoins ordonner la comparution personnelle; cette décision sera sans recours. »

Il était superflu de modifier le texte du § 2 de l'article 3, étant donné que la disposition relative à la procédure devant la Chambre des mises en accusation renvoie tout simplement aux règles prévues pour la Chambre du conseil.

A l'*article 4*, déterminant la manière dont appel peut être interjeté, votre Commission a inséré, après les mots « soit par avoué », les mots : « par un avocat porteur des pièces ». Ici également votre Commission s'est ralliée à la proposition initiale, suivant laquelle l'avocat doit être autorisé, sans être porteur d'une procuration spéciale, à notifier appel au greffe au nom de son client. L'avocat usera de cette faculté avec la circonspection et la prudence qui s'imposent, pour qu'un client ne puisse jamais faire le reproche qu'appel a été interjeté sans mandat. D'ailleurs, lorsque actuellement l'avoué interjette appel, il le fait presque toujours sur la simple demande de l'avocat parlant au nom du client.

Enfin, votre Commission a décidé, conformément à la proposition de loi, d'ajouter un *article 5*, prévoyant une procédure identique pour le recours en cassation et pour l'appel.

Cet article sera libellé comme suit :

« Le second alinéa de l'article 471 du Code de procédure pénale est remplacé par la disposition suivante :

« Cette déclaration pourra être faite, dans la même forme, par avoué, par avocat porteur des pièces ou par un fondé de procuration spéciale; dans ce dernier cas la procuration demeurera annexée à la déclaration. »

Tel qu'il figure ci-après, le nouveau texte proposé par votre Commission a été adopté à l'unanimité.

Le Rapporteur,

L. ROMBAUT.

Le Président a. i.,

M.-A. PIERSON.

TEKST VOORGESTELD DOOR DE COMMISSIE.

Eerste artikel.

Artikel 152 van het Wetboek van Strafvordering wordt vervangen door wat volgt :

« Artikel 152. — De beklaagde, de burgerlijk aansprakelijke partij en de burgerlijke partij verschijnen in eigen persoon, in de persoon van een advocaat, houder van de stukken, of van een bijzonder gemachtigde.

De rechtbank kan weigeren laatstgenoemde te erkennen. Zij kan ook bevelen dat hij in persoon verschijnt.

Tegen de door de rechtbank krachtens het voorgaande lid genomen beslissingen kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend. »

Art. 2.

Artikel 185 van het Wetboek van Strafvordering wordt vervangen door wat volgt :

Artikel 185. — § 1. — De burgerlijke partij en de burgerlijk aansprakelijke partij mogen zich laten vertegenwoordigen.

De rechtbank mag evenwel de persoonlijke verschijning bevelen en tegen deze beslissing kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend.

§ 2. — De beklaagde kan zich laten vertegenwoordigen in zaken betreffende misdrijven, die geen gevangenisstraf medebrengen. Hij mag zich eveneens laten vertegenwoordigen indien er niet moet beslist worden over de grond van de zaak, of de burgerlijke belangen erbij zijn betrokken.

De rechtbank kan echter bevelen dat de beklaagde in persoon verschijnt en tegen deze beslissing kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend.

§ 3. — Vertegenwoordiging van de beklaagde kan bovendien door de rechtbank worden toegestaan, wanneer de beklaagde het bewijs levert van de langdurige onmogelijkheid in persoon te verschijnen.

Tegen de beslissing van de rechtbank kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend. De rechtbank kan echter bevelen dat de beklaagde in persoon verschijnt en tegen deze beslissing kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend.

De kosten van onderzoek van de langdurige onmogelijkheid te verschijnen vallen ten laste van de veroordeelde beklaagde. Zij vallen ten laste van beklaagde, in geval van vrijspraak, indien de langdurige onmogelijkheid te verschijnen valselyk werd aangevoerd. In dit laatste geval kan de beklaagde bovendien worden veroordeeld tot geldboete van 26 tot 200 frank, die in het zelfde vonnis wordt uitgesproken.

De bepalingen van Boek I van het Strafwetboek, hoofdstuk VII en artikel 85 niet uitgezonderd, zijn van toepassing op het in vorig lid bedoelde misdrijf.

§ 4. — In alle gevallen waarin partijen zich vóór de rechtbank kunnen laten vertegenwoordigen, geschiedt deze vertegenwoordiging door een pleitbezorger of door een advocaat, houder van de stukken. »

TEXTE PROPOSE PAR LA COMMISSION.

Article premier.

L'article 152 du Code d'instruction criminelle est remplacé par les dispositions suivantes :

« Article 152. — Le prévenu, la partie civilement responsable et la partie civile comparaitront par eux-mêmes, par un avocat porteur des pièces ou par un fondé de procuration spéciale.

Le tribunal pourra refuser d'agréer ce dernier. Il pourra également ordonner la comparution en personne.

Les décisions prises par le tribunal en vertu de l'alinéa précédent, seront sans recours. »

Art. 2.

L'article 185 du Code d'instruction criminelle est remplacé par les dispositions suivantes :

Article 185. — § 1. — La partie civile et la partie civilement responsable pourront se faire représenter.

Le tribunal pourra néanmoins ordonner la comparution en personne et cette décision sera sans recours.

§ 2. — Le prévenu pourra se faire représenter dans les affaires relatives à des délits qui n'entraîneront pas la peine d'emprisonnement. Il pourra également se faire représenter lorsqu'il ne s'agira pas de juger le fond de l'affaire et lorsque les intérêts civils seront seuls en cause.

Le tribunal pourra néanmoins ordonner la comparution du prévenu en personne et cette décision sera sans recours.

§ 3. — La représentation du prévenu pourra, en outre, être autorisée par le tribunal, lorsque le prévenu justifiera de l'impossibilité prolongée de comparaître en personne.

La décision du tribunal ne sera susceptible d'aucun recours. Le tribunal pourra néanmoins ordonner la comparution du prévenu en personne et cette décision sera sans recours.

Les frais de vérification de l'impossibilité prolongée de comparaître seront mis à charge du prévenu condamné. Ils seront mis à charge du prévenu, en cas d'acquiescement, si l'impossibilité prolongée de comparaître a été invoquée faussement. En ce dernier cas, le prévenu pourra, en outre, être condamné à une amende de 26 à 200 francs, qui sera prononcée par le même jugement.

Les dispositions du livre I du Code pénal, sans exception du chapitre VII et de l'article 85, sont applicables à l'infraction prévue à l'alinéa précédent.

§ 4. — Dans tous les cas où les parties peuvent se faire représenter devant le tribunal, cette représentation aura lieu par un avoué ou par un avocat porteur des pièces. »

Art. 3.

§ 1. — De volgende tekst wordt ingevoegd tussen het eerste en het tweede lid van n° XV van het door de wet van 22 juli 1927 en door het koninklijk besluit n° 258 van 24 maart 1936 gewijzigde enige artikel der wet van 25 oktober 1919 tot tijdelijke wijziging van de rechterlijke inrichting en van de rechtspleging voor de hoven en rechtbanken :

« De burgerlijke partij en de beklaagde mogen zich laten vertegenwoordigen door een pleitbezorger of door een advocaat, houder van de stukken. »

De raadkamer mag evenwel de persoonlijke verschijning bevelen en tegen deze beslissing kan geen enkel rechtsmiddel worden aangewend. »

§ 2. — Artikel 223 van het Wetboek van Strafvordering, gewijzigd door het enig artikel van de wet van 19 augustus 1920, wordt aangevuld met een lid dat luidt als volgt :

« De burgerlijke partij en de beklaagde mogen zich laten vertegenwoordigen met inachtneming van de inzake verschijning vóór de raadkamer geldende regelen. »

Art. 4.

In het Wetboek van Strafvordering wordt een artikel 203bis ingevoegd, dat luidt als volgt :

« Artikel 203bis. — De veroordeelde, de burgerlijk aansprakelijke partij en de burgerlijke partij mogen hoger beroep instellen hetzij in persoon, hetzij door een pleitbezorger, hetzij door een bijzonder gemachtigde. In dit laatste geval wordt de volmacht aan de akte van beroep vastgehecht. »

Art. 5.

Het tweede lid van artikel 417 van het Wetboek van strafvordering wordt door de volgende bepaling vervangen :

« Deze verklaring kan in dezelfde vorm door een pleitbezorger, door de advocaat, houder van de stukken, of door een bijzonder gemachtigde worden gedaan; in dit laatste geval blijft de volmacht aan de verklaring vastgehecht. »

Art. 3.

§ 1. — La disposition suivante est insérée entre le deuxième et le troisième alinéa du n° XV, modifié par la loi du 22 juillet 1927 et par l'arrêté royal n° 258 du 24 mars 1936, de l'article unique de la loi du 25 octobre 1919 modifiant temporairement l'organisation judiciaire et la procédure devant les cours et tribunaux :

« La partie civile et l'inculpé peuvent se faire représenter par un avoué ou par un avocat porteur des pièces. »

La chambre du conseil pourra néanmoins ordonner la comparution personnelle et cette décision sera sans recours. »

§ 2. — L'article 223 du Code d'instruction criminelle, remplacé par l'article unique de la loi du 19 août 1920, est complété par l'alinéa suivant :

« La partie civile et le prévenu peuvent se faire représenter suivant les règles prévues pour la comparution devant la chambre du conseil. »

Art. 4.

Un article 203bis, rédigé comme suit, est inséré dans le Code d'instruction criminelle :

« Article 203bis. — Le condamné, la partie civilement responsable et la partie civile pourront interjeter appel soit personnellement, soit par avoué, par avocat porteur des pièces ou par un fondé de procuration spéciale. Dans ce dernier cas, la procuration sera annexée à l'acte d'appel. »

Art. 5.

Le deuxième alinéa de l'article 417 du Code d'instruction criminelle est remplacé par les dispositions suivantes :

« Cette déclaration pourra être faite dans la même forme par avoué, par avocat porteur des pièces ou par un fondé de procuration spéciale; dans ce dernier cas la procuration demeurera annexée à la déclaration. »

Kamer der Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1957-1958.

16 APRIL 1958.

WETSVOORSTEL

tot wijziging van de wetgeving inzake de vertegenwoordiging van de beklaagden voor de strafrechtbanken.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE, UITGEBRACHT
DOOR DE HEER ROMBAUT.

ERRATA IN DE NEDERLANDSE TEKST.

TEKST VOORGESTELD DOOR DE COMMISSIE.
(blz. 19 en 20)

Eerste artikel.

De Nederlandse tekst van het 2de lid van artikel 152 als volgt lezen :

De rechtbank kan weigeren laatstgenoemde te erkennen. Zij kan ook de *persoonlijke verschijning* bevelen.

Art. 4.

De Nederlandse tekst van artikel 203bis als volgt lezen :

« Artikel 203bis. — De veroordeelde, de burgerlijk aansprakelijke partij en de burgerlijke partij mogen hoger beroep instellen hetzij in persoon, hetzij door een pleitbezorger, door een advocaat, houder van de stukken, of door een bijzonder gemachtigde. In dit laatste geval wordt de volmacht aan de akte van beroep vastgehecht. »

Chambre des Représentants

SESSION 1957-1958.

16 AVRIL 1958.

PROPOSITION DE LOI

modifiant la législation en ce qui concerne la représentation des prévenus devant les juridictions pénales.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR M. ROMBAUT.

ERRATA AU TEXTE NEERLANDAIS.

TEXTE PROPOSE PAR LA COMMISSION.
(p. 19 et 20)

Article premier.

Lire comme suit le texte néerlandais du 2me alinéa de l'article 152 :

De rechtbank kan weigeren laatstgenoemde te erkennen. Zij kan ook de *persoonlijke verschijning* bevelen.

Art. 4.

Lire comme suit le texte néerlandais de l'article 203bis :

« Artikel 203bis. — De veroordeelde, de burgerlijk aansprakelijke partij en de burgerlijke partij mogen hoger beroep instellen hetzij in persoon, hetzij door een pleitbezorger, door een advocaat, houder van de stukken, of door een bijzonder gemachtigde. In dit laatste geval wordt de volmacht aan de akte van beroep vastgehecht. »